

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DEKİ İKİNCİ KUŞAK SURİYELİLERİN UYUM
SORUNLARI**

Serpil DURSUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU

TEMMUZ - 2023

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DEKİ İKİNCİ KUŞAK SURİYELİLERİN UYUM
SORUNLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serpil DURSUN

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

“Bu tez 03/07/2023 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. İsmail AKYÜZ	Başarılı
Doç. Dr. Serdar NERSE	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☒

Hayır ☐

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.

Serpil DURSUN

03/07/2023

ÖNSÖZ

Öncelikle bu araştırmayı gerçekleştirebilmem için gönüllü katılım gösteren tüm ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençlere teşekkür ederim. Gençlere ulaşabilmem için verdiği destek ve emekten ötürü canım öğretmen ablam Kebire Kodalak’a yardımlarından ötürü teşekkürü borç bilirim. Aynı zamanda tez yazım sürecim boyunca verdiği tüm desteklerden ötürü özellikle sevgili eşim Abdullah’a ve tüm aileme çok teşekkür ederim.

Son olarak tabi ki kıymetli hocam Dr. Öğretim Üyesi İhsan Kutlu’ya çalışmamın planlanması, yürütülmesi ve sonuçlanması sürecinde bilgi ve donanımını benim ile paylaştığı ve tez danışmanlığımı üstlendiği için çok teşekkür ederim.

Serpil DURSUN

03/07/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLO LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
GRAFİK LİSTESİ.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM 1: GÖÇÜN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	4
--	---

1.1. Göç Kavramı	4
1.1.1. Göç Tanımı	4
1.2. Göçün Nedenleri.....	5
1.2.1. Ekonomik Nedenler	5
1.2.2. Sosyal ve Kültürel Nedenler.....	6
1.2.3. Siyasal Sorunlar ve Terör Olayları	6
1.3. Göç Türleri	7
1.3.1. İç ve Dış Göç (Mesafesine Göre Göç).....	7
1.3.2. Mevsimlik ve Sürekli Göç (Süresine Göre Göç).....	8
1.3.3. Gönüllü ve Zorunlu Göç (Oluşumuna Göre Göç)	8
1.4. Göç ve Sosyal Hizmet İlişkisi	10

BÖLÜM 2: BİR ZORUNLU GÖÇ TÜRÜ OLARAK MÜLTECİLİĞE

KAVRAMSAL BAKIŞ	14
-----------------------	----

2.1. Temel Kavramlar.....	14
2.1.1. Mülteci.....	14
2.1.2. Sığınmacı	14
2.1.3. Göçmen, Sığınmacı, Mülteci Farkı	15
2.1.4. Şartlı Mülteci	15
2.1.5. Geçici Koruma.....	16
2.1.6. İkincil Koruma.....	16
2.1.7. Yerinden Edilme.....	17

2.1.8. Gönüllü Geri Dönüş	17
2.1.9. Üçüncü Ülkeye Yerleştirme	18
2.1.10. İkinci Kuşak Mülteci	18
BÖLÜM 3: MÜLTECİLERE YÖNELİK SOSYAL UYUM POLİTİKALARI	19
3.1. Sosyal Uyum ve Entegrasyon Kavramı.....	19
3.1.1. Farklı Gruplara Uyum Gösterme.....	19
3.1.2. Sosyal Tutumlar.....	20
3.1.3. Kişisel Doyum	20
3.2. Uyum Politikaları	20
3.2.1. Eğitimde Sosyal Uyum.....	22
3.2.2. Sağlıkta Sosyal Uyum	25
3.2.3. Ekonomik Olarak Sosyal Uyum	28
3.3. Kültürel Sosyal Uyum	31
3.4. Uyumda Yaşanılan Zorluklar	33
3.4.1. İyi Karşılama ve Sempati Evresi	34
3.4.2. İçsel veya Sözlü Huzursuzluk Evresi	35
3.4.3. Siyasi Kışkırtma Evresi	35
3.4.4. Ayrımcılık ve Sosyal Ret Evresi	35
3.4.5. Doğrudan Hedef Alma Evresi	36
3.4.6. Dil Bariyeri Nedeniyle Yaşan Zorluklar	36
3.4.7. Ekonomik Rekabet Dolayısı ile Yaşanan Sorunlar	37
3.4.8. Konut ve Yerleşim Sorunları Nedeniyle Yaşanan Sorunlar.....	39
3.4.9. Kültürel Farklılıklar Dolayısı ile Yaşanan Uyum Sorunları.....	40
BÖLÜM 4: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	41
4.1. Araştırmanın Modeli	41
4.2. Çalışma Grubu.....	41
4.2.1. Çalışma Grubunu Tanıtıcı Bulgular	42
4.3. Veri Toplama Araçları.....	42
4.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	42
4.4. Veri Toplama Süreci.....	43
4.5. Verilerin Analizi.....	43
4.6. Araştırmanın Süresi, Sınırlılıkları ve Olanakları.....	44

BÖLÜM 5: BULGULAR VE YORUMLAR	45
5.1. Türkiye’de İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Genel Durumları	45
5.1.1. İkinci Kuşak Mültecilerin Kültürel Kimlik Kargaşası	45
5.1.2. İkinci Kuşak Mültecilerin Dil ve Sosyal Uyum İlişkisi	47
5.2. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Yaşadıkları Muhtemel Sorunlar.....	49
5.2.1. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Sağlık Alanında Yaşadığı Muhtemel Sorunlar	49
5.2.2. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Eğitim Alanında Yaşadığı Muhtemel Sorunlar	52
5.2.3. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Ekonomik Alanda Yaşadıkları Muhtemel Sorunlar	56
SONUÇ	58
KAYNAKÇA.....	63
EK	69
ÖZGEÇMİŞ	73

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNHCR	: United Nations High Commissioner for Refugees
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezleri
SUY	: Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardımı Programı
IFRC	: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu
ECHO	: Avrupa Komisyonu Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı	22
Tablo 2: İllere Göre Göçmen Sağlığı Merkezlerinde Bulunan Birim Sayıları.....	27
Tablo 3: Doğum Ülkeleri ve Cinsiyet Durumları	42

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 1:** Göç Türleri ve Kavramsal İlişki 9
- Şekil 2:** Mülteci, Şartlı Mülteci, İkincil Koruma ve Geçici Korum Kavramsal Ayrımı. 17

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler.....	21
Grafik 2: Geçici Eğitim Merkezlerinin İllere Göre Dağılımı.....	24
Grafik 3: Suriyeliler İşlerimizi Elimizden Almaktadır	38
Grafik 4: Yıllara Göre Ülkemizde Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı	54
Grafik 5: Eğitim Kademelerine Göre Okullaşma Oranları	55

ÖZET	
Başlık: Türkiye’deki İkinci Kuşak Suriyelilerin Uyum Sorunları	
Yazar: Serpil DURSUN	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUTLU	
Kabul Tarihi: 03/07/2023	Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 68 (ana kısım) + 5 (ek)
Türkiye coğrafi konumu gereği uzun yıllardır yoğun göç alan bir ülkedir. Ancak ülkemiz bir göç ülkesi olmasına rağmen ilk kez 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın ardından ciddi kitlesel mülteci göçü ile karşı karşıya kalmıştır. Bu kitlesel göçün sonucunda güncel olarak ülkemizde Göç İdaresi Genel Başkanlığından alınan verilere göre Türkiye’ye sığınan 3.388.698 Suriyeli mülteci bulunmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2023). Bu denli yoğun bir mülteci nüfusunun olması beraberinde birçok sorunu getirmiştir. Suriye’den ülkemize doğru başlayan kitlesel göçün ardından bu sorunların analiz ve çözümüne yönelik olarak birçok uygulamanın hayata geçirildiği ortadadır. Ancak yapılan çalışmalar incelendiğinde düzenlemelerinin genel olarak Suriyeli mültecilerin ekonomik sorunlarını çözmek odaklı gerçekleştirildiği ikincil basamak ihtiyaçların iyi şekilde analiz edilip sorunlar olarak tanımlandığı uygulamaların yeterli sayıda olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte yapılan çalışmalarda genel olarak ikinci kuşak mülteciler ayrı bir grup olarak değerlendirilmemiş, özel sorunları analiz edilmemiş genelci bir yaklaşım ile bireysel koşulları göz ardı edilmiştir. Araştırmamız öznelliğini buradan alarak, ikinci kuşak Suriyeli mülteci genç ve çocukların ikincil basamak ihtiyaçlarını sosyal hizmet bakış açısı ile analiz edebilmek ve çevresi içerisinde birey anlayışı çerçevesinde sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilmek amacı ile yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak 12 ikinci kuşak Suriyeli mülteci genç ve çocuklar ile hazırlamış olduğumuz 21 sorundan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İnsanın yaşam hakkının pozitif sosyal işlevselliği için son derece kritik bir önem arz eden sosyal uyumlarına yönelik sorular çerçevesinde ihtiyaçlar analiz edilmiş, bu ihtiyaçlar eğitim sorunları, sağlık sorunları, kültürel asimilasyon sorunları olarak alt başlıklarda tanımlanmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.	
Anahtar Kelimeler: İkinci Kuşak, Mülteci, Sosyal Uyum	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Adaptation Problems of Second Generation Syrians in Turkey	
Author of Thesis: Serpil DURSUN	
Supervisor: Assist. Prof. İhsan KUTLU	
Accepted Date: 03/07/2023	Number of Pages: ix (pre text) + 68 (main body) + 5 (add)
Due to its geographical location, Türkiye is a country that has been receiving intense immigration for many years. However, although our country is a country of immigration, it has faced serious mass refugee migration after the civil war that started in Syria in 2011 for the first time. As a result of this mass migration, according to the data obtained from the General Directorate of Migration Management in our country, there are 3,388,698 Syrian refugees who took refuge in Turkey (T.R. Ministry of Interior, 2023). The presence of such a large refugee population has brought many problems with it. After the mass migration from Syria to our country, it is obvious that many practices have been implemented for the analysis and solution of these problems. However, when the studies are examined, it is seen that there are not enough applications where the secondary level needs are well analyzed and defined as problems, where the regulations are generally focused on solving the economic problems of Syrian refugees. However, in the studies conducted, second generation refugees were not generally evaluated as a separate group, their subjective problems were not analyzed, and their individual conditions were ignored with a generalist approach. Taking its subjectivity from here, our research was carried out in order to analyze the secondary level needs of the second generation Syrian refugee youth and children from a social work perspective and to develop solutions for the problems within the framework of the understanding of the individual in their environment. Using the qualitative research method, in-depth interviews were conducted with 12 second-generation Syrian refugee youth and children through a semi-structured interview form consisting of 21 questions. The needs were analyzed within the framework of the questions regarding the social cohesion, which is of critical importance for the positive social functioning of the human right to life, these needs were defined under the sub-headings as education problems, health problems, cultural assimilation problems and solution suggestions were presented.	
Keywords: Second Generation, Refugee, Social Cohesion	

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

2011 yılında Türkiye'nin komşu ülkesi olan Suriye'de başlayan iç savaşın etkisi ile milyonlarca Suriyeli mülteci ülkemize göç etmeye başladı. Sayıları 2023 yılı itibarıyla 4 milyona yaklaşan (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023) Suriyeli mültecilere yönelik olarak ilk etapta ülkelerinden kaçarak gelmiş olmaları dolayısıyla yaşadıkları ekonomik yoksulluklarını azaltıcı ve güvenli bir yaşam alanı oluşturmaya yönelik olarak Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin de ilk basamağında olduğu gibi temel ve fizyolojik ihtiyaçlarını giderecek bazı sosyal yardımlar sunulmaya başlanılmış ve sunulan ekonomik destek odaklı yardımlar halen devam etmektedir. Bu yardımlar çerçevesinde bugün gelinen noktaya bakıldığında Türkiye içerisinde yaşayan Suriyeli mültecilerin ekonomik yoksulluklarının kısmen de olsa verilen sosyal yardımlar ile azaltıldığı görülmektedir. Ancak sorunların tamamen giderilmediği, ikincil basamak ihtiyaçların karşılanması noktasında yetersizlikler olduğu görülmüştür. Bu karşılanmamış ihtiyaçların en başında ise sosyal uyum gelmektedir. Özellikle geçen 12 yıllık süreç sonunda Türkiye'ye ilk göç eden mültecilerin çocuklarından oluşan ikinci kuşak Suriyeli sığınmacıların toplum içerisinde ve okul çevrelerinde yaş gruplarından gördükleri baskı, dışlanmaya ve akran zorbalığına bağlı olarak yoğun psikososyal sorunlar yaşadıkları ve kayıp kuşak oluşturma tehlikesi ile karşı karşıya oldukları düşünülmektedir. Bu çalışmada özellikle Suriyeli mülteciler açısından sosyal uyumun sağlanması konusunun son derece önemli olduğunun altının çiziliyor olmasının temel sebebi ise ülkemizde yaşayan Suriyeli mülteci sayısının yoğunluğu ve bu yoğun mülteci nüfusunun çok büyük çoğunluğunun geçici koruma merkezlerinde değil de ülkemiz içerisinde farklı şehirlerde dağınık olarak yerleşmiş olması ve yine yapılan bazı araştırmalara göre de mültecilerin bir büyük bir bölümünün Suriye'de güvenlik sağlansa dahi ülkelerine geri dönmek istemediklerinin ortaya koyulmuş olmasıdır (Kaya, 2022). Araştırmamızın konusu bu kapsamda seçilmiş olup, ikinci kuşak Suriyeli geçici koruma altındaki mültecilerin toplumsal bütünleşme noktasında yaşadıkları sorunları sosyal hizmet bakış açısı ile değerlendirerek var olan sorunlara çözüm önerileri getirmek için tasarlanmıştır. Araştırmamız sonucunda mikro, mezo ve makro değerlendirmeler yapılacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmamız 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın ardından Türkiye’ye zorunlu olarak göç etmiş Suriyeli mültecilerin yaşadıkları entegrasyon sorunlarını literatür incelemeleri yaparak belirlemek ve bu sorunların ülkemizde yerleşmiş ve doğmuş olan ikinci kuşak olarak nitelendirdiğimiz Suriyeli mülteciler özelinde nasıl değiştiğini, sorunların halen devam edip etmediğini ya da nereye evirildiğini yaptığımız görüşmeler üzerinden analiz etmek ve var olan sorunların gün yüzüne çıkartılarak, çözümlenmesi için makro ölçekte yapılandırabilecek politika ve eylem stratejilerine yol gösterici olabilmektedir. Yaşanılan yerdeki sorunlar ve göç edilen yerde ortaya çıkan yeni sorunlar göç eden kişiler için koruyucu, destekleyici, savunucu sosyal hizmet uygulamalarını gerekli kılmıştır. Araştırmamız bu doğrultudan hareketle son dönemlerde tüm dünyada ve özellikle ülkemizde en büyük göç dalgası olarak kabul edilen Suriyeli Mülteci göçünü ele alarak, göç sonrası süreçte yaşanılan en büyük sorunlardan birisi olan sosyal uyum problemini ikinci kuşak Suriyeli Mülteciler üzerinden ele alarak problemin tanımlanması, ihtiyaçların belirlenmesi ve çözüm önerileri sunulması odağında oluşturulmuş olup multidisipliner bir çalışmadır.

Araştırmanın Önemi

Son yıllarda ülkemizde artan şekilde devam eden Suriyeli mülteci göçü ve buna bağlı olarak ortaya çıkan toplumsal uyum sorunları, yerel halkın Suriyeli mültecilere karşı oluşturduğu olumsuz algı ve tutum ülke gündemini sıklıkla meşgul eden konulardan birisi haline gelmiştir.

Düzensiz ve toplu şekilde gerçekleşen göç toplumsal bütünleşmeyi engellemiş ve özellikle ikinci kuşak Suriyeli mülteciler açısından kültürleşememe, eğitimden kopma ve kayıp kuşak oluşturma riskini ortaya çıkartmıştır. Bu bağlamda sorun gelecek nesiller açısından büyük bir tehlike niteliği oluşturmakta ve toplumsal refah seviyesinin yükseltilmesi önünde büyük bir engel olarak durmaktadır. Sorun bu derece ciddi iken alan yazını tarandığında konu ile ilgi olarak yapılmış derinlemesine görüşme temelli bireyin biricikliğini odak alan çalışmanın yeterli sayıda olmadığı görülmüştür.

Yapmış olduğumuz bu araştırmanın temelinde ise genelci bir yaklaşımdan ziyade daha özel olarak ikinci kuşak Suriyeli Mültecilerin muhtemel sorunlarına çözüm odaklı,

yapılacak olan makro politika ve eylem stratejilerine yol gösterici, kapsayıcı bir yaklaşım yer almaktadır.

Çalışmamızın özgün değerini araştırma sonuçlarının hem ikinci kuşak mültecilerin psikososyal esenliklerinin hem de uzun vadede toplumsal refah düzeyinin arttırılması için yapılması gerekenler noktasında fikir ve öneriler sunması oluşturmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırman 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaştan kaçarak ülkemize sığınmış geçici koruma altındaki ikinci kuşak Suriyeli mültecilerin entegrasyon sorunlarını belirlemeye yönelik yapılandırılmış görüşmeye dayalı niteliksel bir çalışma olacaktır.

Niteliksel çalışmalar kişiler ve durumlar arası karşılaştırma yapılabilmesi olanağı sunduğu için araştırmamıza uygun olacağı düşünülmektedir. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin doğruluğu açısından çoklu teknikler kullanılacak, daha önceden yapılmış araştırmalar, ulusal ve uluslararası akademik kaynaklar taranılacak, çoklu bağlantılar oluşturulacaktır. Bu bağlantılar;

- Veri kaynaklarından kurulan bağlantılar
- Farklı araştırmacılar arasında kurulan bağlantılar
- Aynı veri seti üzerinde yaklaşım ve bakış açılarından kaynaklanan ilişkiler

Çalışma grubu olarak Ankara’nın Siteler bölgesinde ikamet eden Suriyeli Mülteciler seçilmiştir. Siteler bölgesinin seçilmiş olmasının temel sebebi bugün istatistiklere bakıldığında sadece Ankara kentinde kayda alınan 92.848 Suriyeli birey bulunmasıdır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 21.12.2). Ankara’da ikamet eden mülteciler genellikle Ankara’nın Altındağ ilçesinde Siteler bölgesinde kentsel dönüşüm çerçevesinde değerlendirilen gecekondularda konaklamaktadır.

BÖLÜM 1: GÖÇÜN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Göç Kavramı

Göç, en temel tabiri ile bir yerden başka bir yere yaşamak amacı ile gidilerek yerleşmeyi ifade eder. Ancak göç çok daha derinlemesine incelenmesi gereken bir kavramdır ve insanlık tarihinin her aşamasında var olmuş evrensel bir olguyu tabir etmektedir. Anlamalı bir uzaklığı ve etki yaratacak kadar uzunca bir süreyi içeren tüm yer değiştirme hareketleri göç olarak adlandırılabilir (Erder, 1986). İnsanların ilk avcı toplayıcı toplumlardan günümüz modern toplumlarına dek bulundukları yerden başka bir yere göç etmek durumunda kaldıkları birçok sebep ortaya çıkmıştır (Bozkurt, 2017). Çoğu zaman göç; kıtlık, savaş, doğal afetler, salgınlar vb. bir sorundan kaçış amaçlı ya da göç edilecek yerdeki imkanlar için (eğitim olanakları, hukuki olanaklar) gerçekleştirilmiştir. Fakat daha iyi şartlarda yaşamak amacıyla yapılan göç hareketi beraberinde kişiler için yeni sorunlar da ortaya çıkartmıştır.

1.1.1. Göç Tanımı

Göç, insanlık tarihin var oluşundan bu yana her dönemde yaşanmış bir olgudur, bu sebeple birçok kez, farklı araştırmalara konu olmuş ve birçok kez farklı araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır. Örneğin; (Belgin Oral Fevziye Çetinkaya, 2017)'e göre göç, evrensel bir olgudur ve insanların bir yerden başka bir yerleşim yerine sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel sebeplerden ötürü giderek yerleşmesine verilen genel bir tabirdir. Ancak göç kavramını tanımlamak için bu tabir tek başına yeterli olmayacaktır. Çünkü göç bir olgu olarak büyük kitleleri etkileyen toplumsal bir hareketliliği ifade eder ve göçün niteliği tarih boyunca sürekli olarak değişiklik göstermiştir. İnsanlık tarihinin ilk aşamalarında daha fizyolojik ihtiyaçlar odağında gerçekleştirilen yer değiştirme hareketi daha sonraları sosyal, kültürel ve ekonomik amaçlar doğrultusunda yapılmaya başlanmıştır (Çakı, 2018). Bu sebeple göç kavramı sürekli olarak güncelliğini koruyan bir olgu olarak karşımıza çıkar. Dinamik bir kavram olan göçü daha iyi anlamlandırabilmek içinse tüm alt dinamikleri ile birlikte değerlendirmek elzemdir. Nedenleri ve sonuçları, türleri ve yapısal durumları dolayısıyla göç hareketleri farklılaşır. Dolayısıyla göç konusunda birçok tanım yapılmış olsa da ortak bir konsensusa varılması mümkün olmamıştır. Göç kişisel sebeplerle birlikte toplumsal ve siyasal bazı sebeplerle

de yapıldığı için bazı şeylerin sonucu, ortaya çıkarttığı durumlar dolayısıyla da bazı şeylerin nedenidir (Şen, 2014). Bu sebepler doğrultusunda göçü olgusunu nedenleri, sonuçları, türleri ve yapısal özellikleri açısından inceleyerek daha doğru bir tanımlama yapmak mümkün olacaktır.

1.2. Göçün Nedenleri

Tüm insanlık tarihi boyunca var olmuş bir olgu olarak göç, her dönemde farklı şekillerde yaşanmış ve farklı sebeplere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Göç tarihi detaylı şekilde incelendiğinde göçe sebep olan nedenlerin çok boyutlu olduğu ve tek bir nedene dayanmadığı görülür. Ancak tüm nedenler insanın daha iyi şartlarda yaşama iç güdüsü ile bağlantılıdır. Tarih boyunca gerçekleştirilen büyük göçler incelendiğinde tüm göçlerin ortak temasının bu olduğu söylenilebilir. Bu ortak tema etrafında şekillenen sebeplere ilişkin kesin sınırlarını çizmek mümkün olmasa da genel bir tabirle göçe neden olan etmenleri; ekonomik sorunlar, siyasal sorunlar, terör olayları, sosyal ve kültürel sorunlar olarak vb. olarak açıklayabiliriz.

1.2.1. Ekonomik Nedenler

Yaşanılan yerin ekonomik koşullarının yetersiz olması, işsizlik seviyesinin yüksek olması, arz talep ilişkisinde ciddi sorunlar yaşanılıyor olması, yüksek enflasyon oranları, emek yoğun işlerin karşılığının maddi olarak alınamaması, genç nüfusun işsizlik problemlerinin yoğun bir şekilde yaşanıyor olmasına bağlı olarak kişiler doğup büyüdüğü kentlerinden göç etmek durumunda kalıyorlar (Kutal, 1992). Özellikle son dönemlerde yaşanan göçlere bakıldığında iyi bir gelir elde etme ve buna bağlı olarak daha iyi bir yaşam sürme istediği göçün öncelikli nedenleri arasında sayılıyor. Geçmiş dönemlere bakıldığında tarımda yaşanan makinalaşmayla birlikte ortaya çıkan devrimsel dönüşüm ile birlikte insan emeğine duyulan gereksinim azalmıştır ve buna bağlı olarak özellikle köylerden kentlere doğru yoğun kitlesel göç hareketleri meydana gelmiştir.

Bu göç hareketleri ekonomik nedenler ile yapılan göçlere en büyük örnek niteliği taşımaktadır (Yücel Özden, Ali Hamurcu, 2021). Göçe sebep olan en önemli belirleyicilerden birisi yaşanılan yerdeki işsizlik, yüksek enflasyon gibi makro ekonomik olaylardır. Diğer bir ekonomik neden ise gelir dağılımındaki adaletsizlikler ve beraberinde getirdiği açlık ve yoksulluk seviyesinin fazla olmasıdır. Yaşadıkları çevrede

yeterli gelire sahip olamayan bireyler iş bulabilmek amacı ile sanayileşmiş bölgelere göç etmektedirler.

1.2.2. Sosyal ve Kültürel Nedenler

Göçe neden olan sosyal ve kültürel nedenler yaşanan topluma göre çeşitlenip birçok alt unsuru barındırmaktadır. Türkiye’de doğu toplumlarında göçe neden olan sosyal nedenler ile batı toplumlarında göçe neden olan etmenler dahi farklılaşmaktadır. Örneğin, günümüzde her ne kadar etkisini eskiye oranla yitirse de doğuda başlık parası geleneği devam etmektedir. Gençler başlık parası biriktirebilmek için iş olanaklarının daha gelişmiş olduğu sanayileşmiş şehirlere göç etmektedirler. Batıda ise başlık parası kültürü olmadığı için göçe sebep olabilecek bir sosyal neden değildir. Bunun gibi daha birçok örnek kültürden kültüre detaylı şekilde inceleme yapıldığında verilebilir.

Din olgusu, yaşanan toplumun normalarına aykırı yaşamak ve beraberinde gelen baskı ve sağlık, eğitim sisteminin yaşanan yerde yeterli olmaması bireyleri göçe iten diğer sosyal etkenler olarak sıralanabilir. Bunların yanı sıra evlilik sebebiyle yaşanan göçler sosyal ve kültürel nedenlerle yapılan göçün en sık rastlanılan türüdür. Özellikle kadınlar eşlerinin yaşadıkları yerlere evlilik sonrası göç etmek durumunda kalırlar (Büyükyılmaz, 2017).

1.2.3. Siyasal Sorunlar ve Terör Olayları

Terör kavramı genel tabiri ile şiddet ve baskı kullanılarak siyasal bir güç elde etme isteğinin sonucu olarak ortaya çıkar. Siyasal sorunlarla bağlantılı olarak yaşanan terör olayları toplumsal refaha ciddi bir darbe niteliği taşımaktadır (Yücel Özden, Ali Hamurcu, 2021).

Siyasal olaylar, terörizm ve beraberinde ortaya çıkan savaş olayları insanları zorlu göçe yönlendirir. İnsanların canına kast eden, şiddet ve korku içeren durumlardan bir kurtuluş yoludur göç (Yücel Özden, Ali Hamurcu, 2021). 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın ardından Suriye’den Türkiye’ye doğru yaşanan kitlesel göç siyasal sorunlar ve terörizm kaynaklı göçün en yakın tarihli örneği olarak karşımızdadır.

1.3. Göç Türleri

Göçün kavramsal olarak tanımlanması bölümünde de aktarıldığı üzere, çok boyutlu ve dinamik bir kavram olan göç konusunda tek tip bir tanımlama yapılması mümkün olamamıştır. Aynı durum dolayısıyla göç çeşitlerinde de araştırmacılar tek tip bir sınıflandırma üzerinde ortak bir uzlaşıya varamamıştır (Bozkurt, 2017). Göç türleri araştırmacılar tarafından mesafelerine göre, sürelerine göre ve oluşumlarına göre alt başlıklara ayrılarak incelenmiştir. Biz de araştırmamız da göç türlerini bu alt başlıklar ile birlikte ele alarak, güncel araştırmalar ışığında değerlendirilmesi ve analizini yapacağız.

1.3.1. İç ve Dış Göç (Mesafesine Göre Göç)

İç göç genellikle aynı ülke sınırları içerisinde kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru, sosyal ve ekonomik nedenlere bağlı olarak çoğunlukla zorunlu yapılan nüfus hareketini ifade eder (Keleş, 1998). Bir başka tanımlamada iç göç birden fazla ikamet adresi olanlar ve yurt dışında yaşayanlar hariç olarak bir bölgede yaşayan nüfusun iki genel nüfus sayımı arasındaki ikametgahlarının farklı olması durumu olarak açıklanmaktadır (Tekeli, 2008). İç göçler genellikle bir zorundalık barındırır kişiler kendi istekleri ile yer değiştirme eğiliminde değildirler. Aynı ülke sınırları içerisinde göç hareketinin yaşanmasının başlıca sebeplerinden birisi bölgeler arası ekonomik gelişmişliğin farklılaşmasıdır. Bunun en çarpıcı örneği ise tarım toplumlarında yaşayan bireylerin tarımda modernleşme ve sanayileşme sonrası ekonomik olarak yaşadıkları zorluklar dolayısıyla kentlere doğru başlattıkları yoğun kitlesel göçlerdir (Çakı, 2018, s. 19). Bölgeler arasında gerçekleşen iç göçlerin en belirgin nedeni olan sosyal ekonomik refah düzeyinin dengesiz şekilde dağılması, bir yandan da yeni bir iç göç dalgası için sebep oluşturmaktadır ve bu durum iç göçleri bir kısır döngüye sokmuştur. Kırsal alanlardan kentlere göç eden nüfusun bir süre sonra kırsalda kalan akrabalarını da kentlere göç etmeye davet etmesi de bu duruma örnek oluşturup yeni bir iç göçe sebep olmaktadır (Başel, 2011). İç göçün oluşturduğu kısır döngü bölgeler arasında refah paylaşımlarının da dengesiz bir şekilde dağılmasına sebep olmuş göç alan yerler ile göç veren yerler arasında sermaye dağılımlarında uçurumlar oluşmaya başlamıştır. Bu durumda beraberinde yeni iç göçleri getirmiştir. Buraya kadar genel olarak iç göçe neden olan sosyal ve ekonomik durumlardan bahsettik. Ancak iç göç noktasında etkisi yadsınamaz bir diğer faktör ise siyasi durumlar ve terör olaylarıdır. İnsanlar siyasi durumlar karşısında

da canlarını ve mallarını korumak içinde bölgeler arasında göç ederler. 1980’li yıllarda ülkemizin doğusunda yoğun olarak yaşanan terör olayları sebebiyle doğudan batıya yoğun iç göçler yaşanmıştır (Yılmaz, 2019).

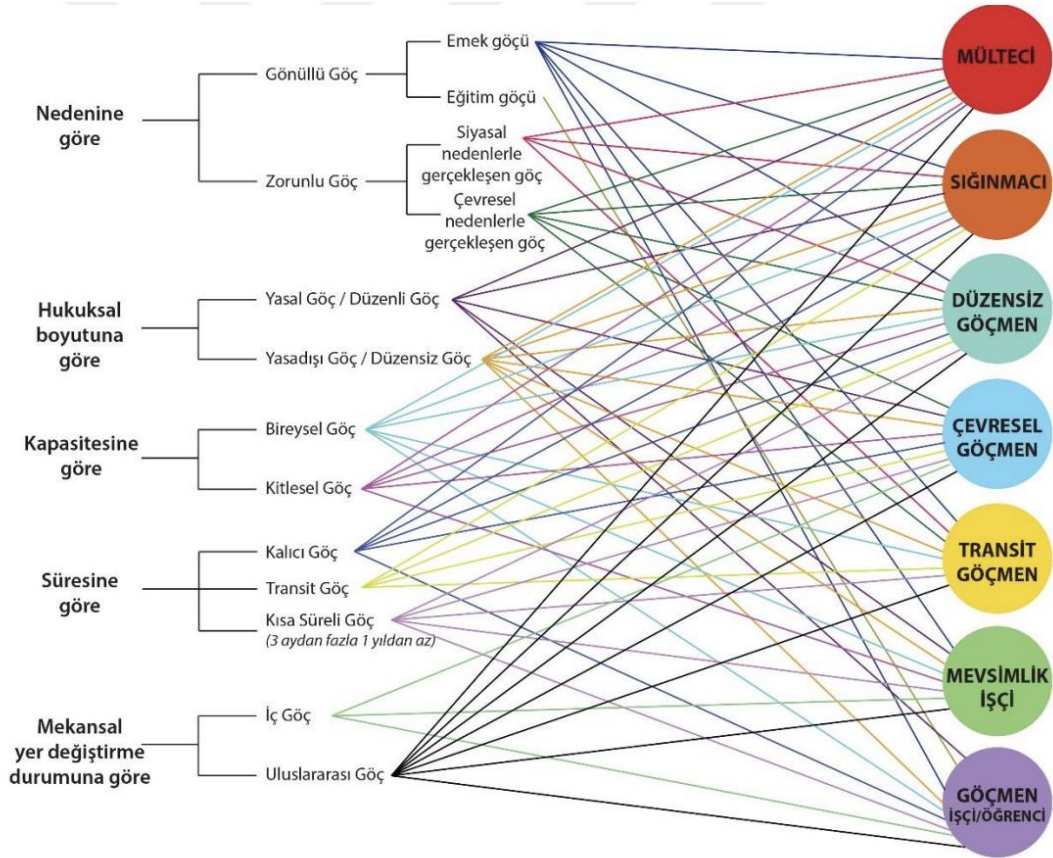
Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak bakıldığında bölgeler arasında gerçekleştirilen nüfus hareketinin en önemli belirleyicisi sosyal, ekonomik ve siyasi durumlardır. İnsanlar temel yaşam ihtiyaçlarını karşılama, daha iyi yaşam standartlarına sahip olma gibi etkenlerle bulundukları şehirleri terk ederek ülke sınırları içerisinde göç etmektedirler

1.3.2. Mevsimlik ve Sürekli Göç (Süresine Göre Göç)

Mevsimlik göçler bir bölgeden başka bir bölgeye belirli bir süre için yapılan yer değiştirme hareketleridir. Mevsimlik göçler ülkemizde sıklıkla iş gücü göçü olarak da adlandırılır. Mevsimlik, yani dönemsel olarak ve süreli yapılan göçlerin birçok nedeni olabilir. Ancak genellikle iş amacı ile yapılmaktadır. Özellikle belirli aylarda iş gücüne gereksinim duyulan tarım bölgelerine doğru gerçekleştirilir. Çay toplama dönemlerinde Karadeniz’e, pamuk toplama dönemlerinde ise Doğu ve Güney Doğu bölgelerine yapılan göçler mevsimlik göçe örnek olarak gösterilir (Sağlam, 2006). Mevsimlik göçler genellikle belirli dönemlerde işçi ihtiyacı olan bölge ile göç eden kişinin anavatanı arasında tekrarlı olarak gerçekleşir bu sebeple dairesel göçler sınıfına da girmektedirler.

1.3.3. Gönüllü ve Zorunlu Göç (Oluşumuna Göre Göç)

Gönüllü göçler ise insanların hiçbir baskı ya da zorlama olmaksızın bir bölgeden başka bir bölgeye yaptıkları göçlerdir. Bu göç türü için itici güçler genellikle yaşam standartlarını yükseltmek, kişisel özgürlüklerini ya da inaçlarını daha iyi yaşama isteği, kendine yakın bulduğu kültürden insanlarla bir arada yaşama isteği ya da göç edilecek bölgenin cezbedici imkanlar sunuyor olmasıdır. Bu göç türünün en güzel örneği ise şehir hayatından sıkıldığı için tatil bölgelerine yerleşme kararı alan insanlardır. Oluşumuna göre göç türleri göç eyleminin yapılışındaki nedenin istemli veya istemsiz olmasına bağlı olarak belirlenir. Savaşlar, doğal afetler, sürgünler ya da siyasal sebeplerle bulunduğu bölgeden başka bir bölgeye yapılan göçler zorunlu göç olarak adlandırılır. Yanar (2019)’ın buraya kadar aktarılmış olan göç türlerine yönelik kavramsal ilişkiyi aşağıdaki tablosunda özetlediği görülmektedir.

Şekil 1: Göç Türleri ve Kavramsal İlişki

Kaynak: Yanar, B. (2019). Yerel Yönetimlerin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikaları: İstanbul Örneği. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın ardından Suriye’den ülkemizde doğru yapılan yoğun mülteci göçü yakın tarihimizde yaşanan en büyük zorunlu göç örneğidir. Zorunlu olarak yapılan göçler beraberinde birçok sorunu getirmektedir. Bu sorunlar göç edilen bölge için ve göç eden kişiler içinde çeşitlenmektedir. Zorunlu göçler genellikle kitlesele olarak yapılmaktadır, göç eden nüfusun kalabalık olması ve göç etme sebepleri dolayısıyla sosyoekonomik yönden mağdur durumda olmaları göç edilen ülke nüfusunda özellikle ülke ekonomisine zarar vereceği endişeleri aynı zamanda sosyal yardımların eşitsiz dağılacığı düşünceleri kabullenmesi zor bir durumu oluşturmaktadır. Bu durum beraberinde göç eden nüfusu kabullenmeyi zor hale getirmektedir. Türkiye açısından baktığımızda ise tarihten bu yana göç ve iltica hareketleri ile iç içe olmuş ve çok kültürlü bir yapı ile varlığını sürdürmüştür. Bugün ülkemizde sadece geçici koruma altında ve

kayıtlı olan 3,6 milyon Suriyeli mülteci bulunması bu usurunu daha gerçekçi kılmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023).

Barem Research ve WIN/ Gallup International Association'ın yaptığı araştırmaya göre, Türkiye halkının sadece yüzde 15'lik bir kısmı ülkemize göçmen gelmesine olumlu yaklaşıyorken yüzde 61'i ise yabancı göçmen gelmesine sıcak bakmıyor. Bu anlamda özellikle zorunlu göçle ilgili yapılacak politika ve eylem stratejileri düzenlenirken yerel halkın göçmenlere bakış açısını toplum düzeni içerisinde yaratabileceği muhtemel sıkıntılar mutlaka göz önüne alınmalıdır (Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, 2012). Göç eden nüfus için ise sorunlar bundan çok daha derin olmaktadır. Bilmedikleri bir kültür, bilmedikleri bir dil ile nelerle karşılaşacaklarını bilmeden tüm mal varlıkları ve hatta ailelerini bile geride bırakarak göç etmek durumunda kalmış olmanın getirdiği psikolojik sorunlar, ekonomik sorunlar ve sosyal sorunların hepsini bir arada yaşamak durumunda kalmışlardır. En temel insan haklarından olan barınma dahi bir sorundur. Eğitim, sağlık, hukuki sorunlar, kadın sorunları birçok problemi göç ile birlikte getirmişlerdir (Karaca & Doğan, 2014). Bu anlamda bakıldığında yapılacak politikaların hem göç eden nüfusa hem de göç alan yerdeki nüfusa yönelik olarak sosyal uyum ve karşılıklı kabul, hoşgörü temelinde refahı arttıracak şekilde düzenlenmesinin en doğru yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

1.4. Göç ve Sosyal Hizmet İlişkisi

Sosyal Hizmet insan hakları ve sosyal adalet kavramları çerçevesinde toplumun dezavantajlı gruplarının, iyilik hallerinin geliştirilmesi, sosyal işlevselliklerinin artırılması ve bireylerin baş etme stratejileri geliştirerek refahlarının artırılmasını hedefleyen bir disiplindir. Mülteciler ise doğrudan sosyal hizmetin müracaatçı grubuna dahil olmaktadır. Çünkü hem ana vatanlarından ayrılma nedenleri bakımından çeşitli sorunlar ile karşılaşmakta hem de göç ettikleri ülkede gerek ekonomik gerek sosyal ve kültürel gerekse sosyal kabul gibi birçok konuda sorun ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Ünal & Gedik, 2022). Sosyal hizmet disiplini çevresi içerisinde birey anlayışı ile müracaatçılarına yaklaşır ve göç eden her bireyin kendine has özellikleri olduğu anlayışından hareketle bireyin biricikliğini göz ardı etmeyen bir yaklaşımı temel almaktadır. Sorunları ihtiyaçlar olarak tanımlayarak çözüme yönelik adımlar atmaktadır. Zorunlu göç eden her mültecinin birbirinden farklı karşılanmamış ihtiyaçları

bulunmaktadır ve karşılanmayan ihtiyaçlar sorunlara sebep olmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanı, mülteci bir müracaatçı ile görüşmeden önce bireyi tüm boyutları ile ele alarak tanımlayabilmelidir (Ünal & Gedik, 2022). Mülteciler ülkelerinden kaçmalarına neden olan sorunlar haricinde göç esnasında ve gittikleri ülkelerde de pek çok farklı sorun ile baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu denli çok boyutlu sorunlara, bilimsel ve disiplinler arası bir yaklaşımı olan sosyal hizmet müdahalesi son derece önem arz etmektedir. Sosyal hizmet uzmanı mültecilik konusuna ilişkin genelci bir uygulama ile var olan durumları bütüncül bir yaklaşımla ele almalı ve yaşanan tüm süreçlerin birbiri ile olan bağlantısını analiz ederek çözüme yönelik adım atmalıdır. Dezavantajlı kesimlerin psikososyal iyilik hallerinin korunması ve geliştirilmesi sosyal hizmet mesleğinin esaslarını oluşturur. Sosyal hizmetin mülteciler ile gerçekleştirdiği çalışmalarda odağı ise bireylerin ulusal/uluslararası mevzuatlarca edindikleri hakların korunması ve geliştirilmesi, mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanarak pozitif sosyal işlevselliklerinin arttırılması, süreç içerisinde herhangi bir sosyal yardıma ihtiyaç duymadan hayatlarını devam ettirebilmeleridir (Akbaş, Zubaroglu, & Yanardağ, 2022). Bu amacı gerçekleştirebilmek için çalışan sosyal hizmet uzmanlarının bazı rol ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Mülteciler ile çalışmalar yürüten sosyal hizmet uzmanlarından beklenen rolleri Duyan (2003) aşağıdaki gibi listelemiştir:

- Bağlantı kurucu olma ve bilgi verme
- Savunuculuk rolü üstlenme
- Kolaylaştırıcı olma
- Klinisyen olarak danışmanlık verme
- Vaka yöneticiliği
- Planlayıcı
- Araştırmacı ve bilgilendirici
- Sosyal değişim kolaylaştırıcısı

Ülkelerin sığınma sistemine ilişkin olarak gerçekleştirilen yapılanmada insan hakları odak alınarak toplumsal boyutun geliştirilmesi ve kadın ve çocuklardan oluşan daha hassas gruplar başta olmak üzere sığınma sürecinin insan onuruna ve haysiyetine yakışır biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Sığınma süreçleri; mülteci grupların temel

ihtiyaçlarının analiz edilmesi, ihtiyaçları karşılamada kullanılacak kaynakların arttırılması, gerçekleştirilen politika ve hizmetlere erişimde mültecilerin katılımının desteklenmesi ve hassas grupların ihmal edilmemesi gibi birçok hizmeti içermektedir. Tüm bu hizmetlerin insan hakları odağında gerçekleştirilmesi ise son derece önemlidir (Altındış, 2022). Sosyal hizmet hak temelli bir meslek ve disiplin olarak sadece dezavantajlı gruplara yönelik koruyucu uygulamaları değil, sosyal dışlanmanın tüm biçimlerine dair kendine özgü kavram ve uygulamaları ile önleyici çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu kavram ve uygulamaların bazıları şu şekilde ifade edilmektedir (Altındış, 2022):

- Ayrımcılık karşıtı uygulama
- Irkılılık karşıtı uygulama
- Baskı karşıtı uygulama
- Çeşitlilik
- Kültürel yetkinlik
- Kültürler arası iletişim
- Çok kltrc uygulama

Bu kavram ve uygulamalar çerçevesinde mülteciler ile gerçekleştirilen sosyal hizmet çalışmalarında  düzeyde hizmetler sunulabilir. Mikro, mezzo ve makro boyutları ile mlteçiliğe ilişkin sorunlar tanımlanabilir ve çözüm nerileri sunulabilir. Mikro düzeyde bireyin biricikliği anlayışında hareketle mülteci ve sığınmacıların sosyal uyum davranışlarının arttırılması, bireysel olarak mültecilerin kendi kendilerine yeterli olmalarını sağlayacak beceriler kazanmaları için çalışmalar yapılabilir (nal & Gedik, 2022).

Mezzo düzeyde aynı sorunu yaşayan mülteci gruplar bir arada değerlendirilerek grup çalışmaları ve atölyeleri ile kolektif baş etme becerilerinin iyileştirilmesi, grubunun duygusal tepkilerinin normal hale getirilmesini ve örgütsel davranış kültürünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar hayata geçirilebilir (nal & Gedik, 2022).

Makro düzeyde ise mültecilerin ihtiyaçlarının analiz edilmesi, ekonomik, psikososyal, eğitim ve sağlık alanlarında sorunların belirlenmesi ve çözümlenmesine yönelik olarak atılabilecek adımların ortaya koyulması, söz konusu müracaatı grubunu ilgilendiren

politika ve eylem stratejilerinin geliştirilmesi ve sivil toplum kuruluşları, akademi ve kamu iş birliğinin geliştirilmesini sağlamak konusunda çalışmalar gerçekleştirebilir.

BÖLÜM 2: BİR ZORUNLU GÖÇ TÜRÜ OLARAK MÜLTECİLİĞE KAVRAMSAL BAKIŞ

2.1. Temel Kavramlar

Bu bölümde zorunlu göç türlerinden birisi olan mültecilik olgusunu geniş bir perspektiften ele alabilmek adına genellikle birlikte kullanılan ancak kavramlar arasındaki belirli bazı farkların bilinmemesi dolayısıyla ifade edilirken yanlış anlamlar içeren ve bu tezde sıklıkla geçecek olan zorunlu göçe ilişkin kavramlar ele alınacak olup, kavramlar arasındaki farklara değinilecektir. Kavramların neliğine ilişkin doğru bir bilgi araştırmanın ilerleyen aşamasının daha verimli şekilde analiz edilebiliyor olmasına katkı sağlayacaktır.

2.1.1. Mülteci

Bir devlet veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından yaşadığı ülkedeki koşullar göz önüne alınarak, ilgili hukuki metinlere de yer alan kriterleri taşıyan ve vatandaşı bulunduğu ülkede ırkı, dini inancı, belirli bir sosyal grup içinde yer alıyor olması gibi nedenlerden dolayı zulüm gören ya da görme endişesi olan bu sebeple vatandaşı bulunduğu ülkenin korumasını istemeyen kişiler mülteci olarak adlandırılır (Richard Perruchoud, Jillyanne Redpath-Cross, 2004).

Mülteci, BMMYK tüzüğünde yer alan kriterleri taşıyan ve Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesi ya da Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü'ne taraf olan bir ülkede buluyor olması ya da olmamasına veyahut hukuki belgelerde yer alanlar uyarınca ev sahipliği yapan ülkede mülteci olarak tanınıp tanınmamasına bakılmaksızın Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği tarafından korunmaya hak kazanmış kişi (Perruchoud, 2004). En basit şekli ile mülteci yaşamını tehdit eden unsurlardan kaçan kişidir başka bir ülkeye sığınmış kişidir. (Shacknove, 2023).

2.1.2. Sığınmacı

Sığınmacı yaşadığı zulümden ya da ciddi zarardan korunabilmek için kendi ülkesinden başka bir ülkeye güvenlik için koruma talebinde bulunan ve durum ile ilgili olan ulusal veya uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsü alabilmesine ilişkin başvurunun sonuçlanmasını bekleyen kişidir (Perruchoud, 2004). Sığınmacı, sığınma talebinde

bulunduğu ülke tarafından henüz işleme alınmamış kişi olarak tanımlanabilir (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2023). Sığınma talebinde bulunan bir kimsenin uluslararası korumaya ihtiyacının olup olmadığını analiz etmek için ulusal sığınma sistemleri bulunur. Kişilerin sığınma talebine olumsuz bir geri dönüş olursa bu kişiler ülkeyi terk etmek zorundadırlar. Eğer herhangi bir gerekçe ile ülkede kalma izni alamamışlarsa ülkede kanunlara aykırı şekilde bulunan herhangi bir yabancı ile aynı şekilde sınır dışı edilebilirler.

2.1.3. Göçmen, Sığınmacı, Mülteci Farkı

Göçmen; kavramsal olarak göç etme eylemine dair evrensel bir kümeyi ifade eder. Hem madden hem manen, sosyal durumlarını iyileştirmek ve refah düzeylerini arttırmak amacı ile başka bir ülke ya da bölgeye göç eden kişi ve ile üyelerini kapsamaktadır. Daha iyi yaşam standardı için farklı bir yerleşim bölgesini tercih etmiştir ancak hala vatandaşı olarak bulundukları ülkenin koruması altındadırlar ve asıl göç amacı zulümden kaçma değildir. Bir ülkede başka bir ülkeye yasal yollar ile pasaport ve vize gibi yasal belgeler ile düzenli bir şekilde gerçekleştirilen göç hareketini gerçekleştiren kişiler de göçmendir bu göç eylemini ülkenin yasal sistemlerine aykırı bir şekilde kaçak yollar ile yapan kimseler de (Ay, 2019). Mültecilik bir göçmenlik alt türü sayılabilir. Yaşadığı ülkeden ayrılmak için haklı bir zulüm endişesi içerisinde ve mültecilik statüsünü aldığı anda göç etmiş olduğu ülkenin koruması altında olur. Sığınmacı ise mültecilik statüsünün incelenip onaylanmasına kadar geçen sürede vatandaşı bulunduğu ülkeden başka bir haklı ülkeye zulüm endişesi ile sığınma talebinde bulunan kişidir. Her göçmen mülteci değildir ancak her mülteci bir göçmendir, her sığınmacı mülteci değildir ancak her mülteci statüsüne sahip kişi statüsü onaylanmadan önce sığınmacı olmuştur.

2.1.4. Şartlı Mülteci

Şartlı mülteci; Avrupa ülkeleri dışında meydana gelmiş olaylar neticesinde haklı bir zulüm endişesi bulunan, ırkı, dini, bağlı bulunduğu uyruğu ya da toplumsal bir gruba aidiyeti dolayısıyla zulüm gören, vatandaşı bulunduğu ülkenin dışında olan ve vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da zulüm korkusu nedeniyle yararlanmak istemeyen ve aynı korku ile geri dönemeyen vatansız kişilere statü belirleme süreci sonunda verilen statüye denir. Türkiye’de şartlı mültecilerin üçüncü bir ülkeye

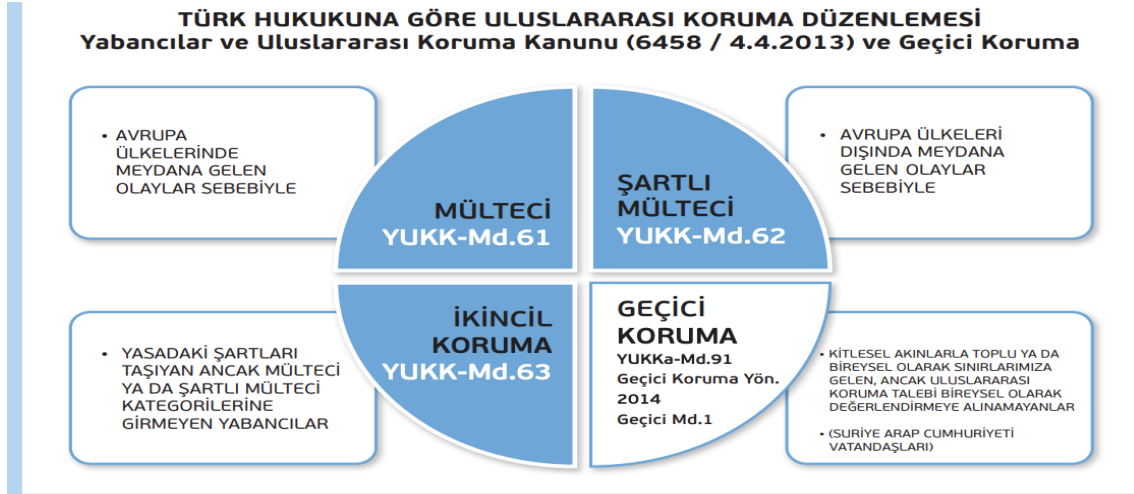
yerleştirilinceye kadar kalmasına izin verilmektedir (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Uluslararası İç Gücü Genel Müdürlüğü, Uluslararası Koruma Sağlanan Yabancılar, 2023).

2.1.5. Geçici Koruma

Vatandaş bulunduğu ülkeden çatışma veya yoğun şiddet olayları dolayısıyla topluluk halinde kaçarak gelen kişilere yönelik bireysel olarak statü belirleme süreçleri işlemeksizin devlet tarafından geçici bir koruma sağlanması noktasında oluşturulmuş düzenlemedir (Perruchoud, 2004).

2.1.6. İkincil Koruma

İkincil koruma Mülteci ve/veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyecek fakat ana vatanına ya da ikametinin bulunduğu ülkesini gönderilmesi durumunda; Ölüm cezasına çarptırılma ihtimali olan veya hali hazırda çarptırılmış olduğu ölüm cezasının infazı gerçekleşecek olan veyahut işkence, onur kırıcı, insanlık dışı bir muameleye maruz kalacak, uluslararası alanda ya da ülke genelinde yaşanan silahlı çatıma durumlarında şahsına yönelik olarak ciddi bir tehdit unsuru ile karşı karşıya olan bu sebeple menşei ülkesinin, ana vatanının korumasında yararlanamayan veya söz konusu olan şiddet unsurları nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişilere statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir (Erdoğan, 2020).

Şekil 2: Mülteci, Şartlı Mülteci, İkincil Koruma ve Geçici Korum Kavramsal Ayrımı

Kaynak: Erdoğan, M. (2020). Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamının Çerçevesi. Ankara: Orion Kitap Evi.

2.1.7. Yerinden Edilme

Yerinden edinme genellikle silahlı bir çatışma ortamı, doğal afetler gibi ölümcül riskler sebebiyle kişilerin evlerinden ya da ana vatanlarından zorla çıkması durumunu ifade eder. Zulüm, savaş, zorlu çevresel faktörler yüzünden kişiler zorunlu olarak farklı bölgelerde yaşamak durumunda kalmışlardır. Yerinden edilmiş kişiler kendisini mülteci yapabilecek durumlar ya da korkular dışında kalan sebepler ile vatanından ayrılmıştır (Perruchoud, 2004).

2.1.8. Gönüllü Geri Dönüş

Gönüllü geri dönüş, koşullara uygun olan göçmenlerin ana vatanlarına, transit ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye tamamen kendi istekleri ile destekli veya bağımsız şekilde dönmelerini ifade eder. Gönüllü geri dönüş kavramı genellikle mülteciler, savaşlarda esir düşmüş kimseler ya da göz altına alınmış sivil kişiler bağlamında kullanılmaktadır. Mülteciler için ise içinde bulundukları kötü koşullardan kurtulmak için sunulan kalıcı çözümlerden birisidir (Perruchoud, 2004). Ana vatanlarından ayrılmak zorunda kalmış kişiler için evlerine geri dönebilme imkânı sunabilmek her zaman istenilen kalıcı bir çözüm yoludur. Ülkelerinden zulüm korkusu ile kaçarak göç etmiş mülteciler için BMMYK bazı temel standartlar koymuştur. Bu standartlar kişilerin güvenlik içerisinde geri dönüp menşei ülkelerine yerleşmeleri için gerekli olan temelleri belirler. Fiziki, yasal

ve maddi güvenliğin sağlanmış olması ve toplumsal uzlaşının yerleşmiş olması bu standartların alt başlıkları olarak değeriendirilebilmektedir, (Madde14, 2016).

2.1.9. Üçüncü Ülkeye Yerleştirme

Mültecilik statüsü ile bir ülkeye yerleşmiş olan kişiler devam etmekte olan savaşlar, iç karışıklıklar ve zulüm nedeni ile ana vatanlarına geri dönememektedir. Ve aynı şekilde pek çok mülteci göç etmiş bulundukları ülke içerisinde de temel yaşam ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersizlik yaşamaktadırlar. Bu gibi hassas durumlarda mültecilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için sığındıkları ülkeden ihtiyaç duydukları koruma ve yardımı alabilecekleri üçüncü bir ülkeye gönderilmeleri süreci üçüncü ülkeye yerleştirme olarak adlandırılabilir (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2001). Üçüncü bir ülkeye yerleştirmede bir diğer etken yoğun mülteci nüfusu barındıran ülkelerin üzerinde yer alan baskıyı hafifletmek ve uluslararası dayanışma ve beraberliktir.

2.1.10. İkinci Kuşak Mülteci

Ana vatanından haklı bir zulüm endişesi ile dini inancı, ırkı ya da bir sosyal gruba mensubiyeti dolayısıyla şiddet görme endişesi içerisinde olarak göç etmiş ve ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde mülteci statüsüne sahip olanlar birinci kuşak mülteciler iken göç edilen ülkede birinci kuşak mültecilerden doğan nesile ise ikinci kuşak mülteci adı verilmektedir. Bununla birlikte anavatanından çok küçük yaşta ayrılmak zorunda kalan ve kendi kültürünü hiç benimsememiş olan çocuklar da ikinci kuşak mülteciler sınıflamasına dahil edilmektedir (Aker T. , 2006).

İlk kuşak mülteciler ile ikinci kuşak mülteciler göç etmiş ve yaşamakta oldukları ülke içerisinde farklı riskler ve sorunlar ile karşı karşıyadırlar. Sorunlar dönemler içerisinde farklılaşmış, bazı problemler kuşaktan kuşağı aktarılmış bazıları dönüşüp farklı şekiller almış bazıları ise tamamen ortadan kalmıştır.

BÖLÜM 3: MÜLTECİLERE YÖNELİK SOSYAL UYUM POLİTİKALARI

3.1. Sosyal Uyum ve Entegrasyon Kavramı

Uyum kavramsal olarak kişilerin yaşadıkları çevreye adapte olmasını, sosyal ve çevresel koşullarla bütünleşmesini ve tüm bu koşullara ayak uydurabilmesini ifade eder. Her birey bir toplum içerisinde yaşar ve toplumun parçasıdır. Yaşadıkları bu çevreye uyum sağlamak için çabalarlar, toplumun normlarına ve gerekliliklerine ayak uydururlar toplum ile sağladıkları bu bütünleşme bireysel doyumlarını olumlu etkiler. Bu açıdan bakıldığında sosyal uyum bireylerin yaşadıkları toplum ile sosyal, psikolojik ve biyolojik olarak olumlu geliştirdiği ilişkinin sonucudur.

Sosyal uyum zamanla gelişebilen bir yapıya sahiptir ve sosyal uyumun belirleyicileri bireylerin çevrelerindeki kişilerle ilişki kurup, kurduğu ilişkiyi devam ettirebilmesi, grup olarak yapılan eylemlere katılabiliyor sorumluluk alıyor ve yapıcı ilişkiler kurabiliyor olmasıdır. Bireylerin sosyal uyumlarının sağlanması için çeşitli faktörler belirleyici durumda bulunur, bu faktörler çevresel ve bireysel etkenler olarak ayrıştırılabilir. Çevresel ve bireysel etkenlerin kişiler üzerindeki etkileri sosyal uyum düzeylerinde olumlu etki yaratabileceği gibi olumsuz etki de bırakabilir (Yavuzer, 2006).

Yavuzer (2006) iyi bir sosyal uyum için bazı ölçütleri şu şekilde açıklamıştır:

- Farklı gruplara uyum gösterme
- Sosyal tutumlar
- Kişisel doyum

3.1.1. Farklı Gruplara Uyum Gösterme

Sosyal anlamda uyumlu bireyler içinde bulundukları gruplara, grubun normlarına uygun şekilde hareket ederler, grup üyeleri ile etkileşim ve olumlu iletişim halindedirler. Kişiler sadece bulunduğu grup üyeleri ile değil diğer gruplar ile de uyum gösterirler (Yavuzer, 2006).

3.1.2. Sosyal Tutumlar

Yavuzer'e göre sosyal tutumlar uyum için kritik belirleyicilerden birisidir ve toplumsal olarak uygun olduğu düşünülen davranışları diğer kişilere yönelten, toplum yaşamı içerisinde bu davranışları uygulayan kişiler sosyal uyum düzeyleri yüksek kişilerdir (Yavuzer, 2006).

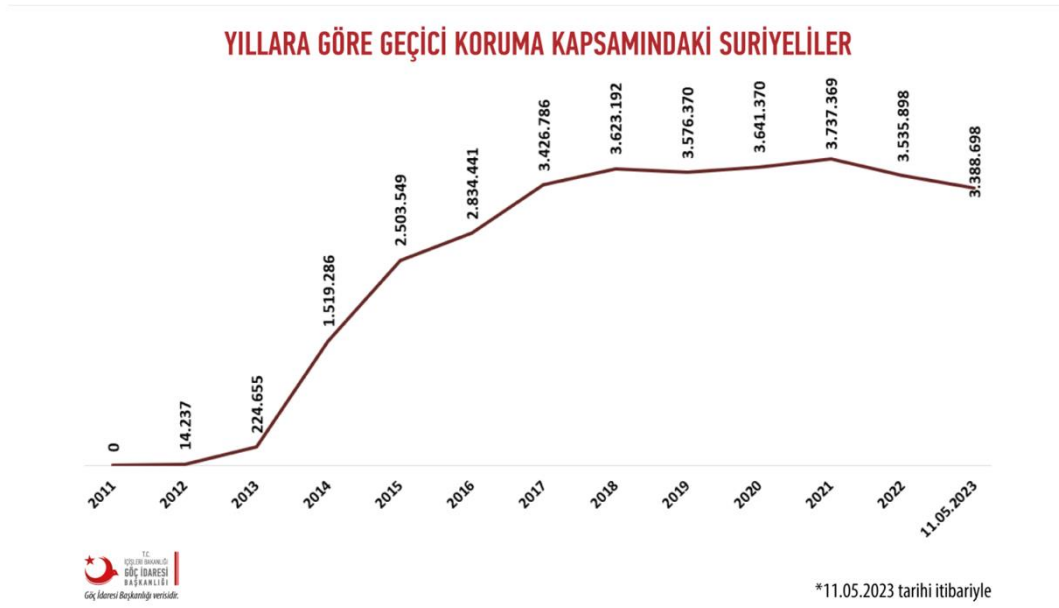
3.1.3. Kişisel Doyum

Toplumsal yaşam içerisinde edinmiş olduğu rol ve görevlerden bu roller çerçevesinde kurduğu ilişkilerden tatmin sağlayan bireyler uyum düzeyleri yüksek kişilerdir denilebilir. Bireylerin sosyal uyum düzeylerinin artırılması için kendi içerisinde ve çevresi ile iyi bir iletişim halinde olması gerekmektedir. Ancak her zaman bu mümkün olmayabilir. Kişinin içinde bulunduğu sosyal koşulların yetersiz olması, çevrenin olumsuz tutumları, kültürel ve toplumsal normların çatışması bireylerin sosyal uyum gerçekleştirmelerine imkân vermeyebilir. Bireylerin kişisel gelişimleri için son derece mühim olan sosyal uyum sağlanamadığında ise benlik saygısı düşer, toplum aidiyeti azalır ve bunlarda beraberinden sosyal sorunları getirir. Toplumun refah seviyesi düşer. Hem bireysel olarak kişilerin psikososyal sağlıklarının iyileştirilmesi hem de kolektif olarak toplumsal refahın artırılması için sosyal uyumun sağlanması için politika ve eylem stratejileri geliştirilmelidir. Politika ve eylem stratejilerinin ise efektif bir şekilde oluşturulması için sorunların doğru analiz edilmesi son derece kritik bir önem arz etmektedir (Yavuzer, 2006).

3.2. Uyum Politikaları

Mülteciler için sosyal entegrasyonun gerçekleşmesi için kendi kültürlerinden asimile olmadan ev sahibi topluma ayak uydurmaları gerekmektedir. Bu uyumun tam anlamıyla oluşması ise aynı şekilde ev sahibi toplumu da sosyal kurumları ile iş birliği içerisinde mültecilerin psikososyal ihtiyaçlarının giderilmesi için harekete geçmesi gerekmektedir. Yani sosyal entegrasyon iki taraflı bir etkileşimi içerir. Karşılıklı olarak taraflar birbirlerine “uyum” ve “hoş karşılama” yaklaşımı içerisinde hareket ettiklerinde sosyal entegrasyon için uygun zemin oluşturulmuş olur (Yavuzer, 2006).

Mülteciler açısından sosyal uyumun çeşitli boyutları vardır. Literatür incelendiğinde birçok araştırmacı tarafından bu boyutların; eğitim, sağlık, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlar olarak ele aldığı görülmüştür. Sosyal uyumun gerçekleştirilebilmesi bu boyutların hiçbirinin göz ardı edilmeden düzenlenmesi ile olur. Eğitimde, sağlık sistemi içerisinde, ekonomik ve sosyal hayatta var olan avantajlar ve dezavantajların hiçbirini dışlamadan ya da sadece bir boyuta ağırlık vermeden genelci bir yaklaşım ile el alınması son derece elzemdir (Canbey, 2018).

Grafik 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı. (2023). Geçici Koruma. [goc.gov.tr](https://www.goc.gov.tr/): <https://www.goc.gov.tr/> adresinden alındı, E.T. 01/06/2023.

Göç İdaresi Genel Başkanlığından alınan güncel verilere göre bugün ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan 3.388.698 Suriyeli mülteci bulunmaktadır ve Şekil 2. de görüldüğü üzere de yıllar içerisinde ülkemizdeki mülteci sayısında ciddi bir azalış geçen 11 yıl içerisinde hiç yaşanmamıştır.

Tablo 1: Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI (7 İLDE 9 BARINMA MERKEZİ)**

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	18.513	18.513
HATAY (3)	Altınözü	6.009	13.258
	Yayladağı	3.402	
	Apaydın	3.847	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	12.138	12.138
KİLİS (1)	Elbeyli	7.789	7.789
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	8.947	8.947
GAZİANTEP	Nizip	1.280	1.280
MALATYA	Beydağı	574	574
TOPLAM	62.499		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI		3.326.199	

*11.05.2023 tarihi itibarıyla

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı. (2023). Geçici Koruma. [goc.gov.tr](https://www.goc.gov.tr/): <https://www.goc.gov.tr/> adresinden alındı, E.T. 01/06/2023.

Şekil 3'te görüldüğü üzere ise bu kişilerin sadece 62.499'u "geçici koruma merkezleri" (kamp) bünyesinde kalmaktadır. Mülteci nüfusunun bu derece yoğun olması ve bu nüfusun büyük çoğunluğunun geçici koruma merkezleri dışında yerleşik durumda olması hem toplumsal refahın artırılması hem de bireysel olarak mülteci nüfuslar içerisinde kayıp nesillerin oluşmaması için sosyal uyumun sağlanması ve uyum temelli politikaların gerçekleştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda ülkemizde Suriyeli mültecilerin sosyal uyum düzeylerinin artırılması için gerçekleştirilen uyum politikalarını eğitim, sağlık ve ekonomik boyutları ile inceleyeceğiz.

3.2.1. Eğitimde Sosyal Uyum

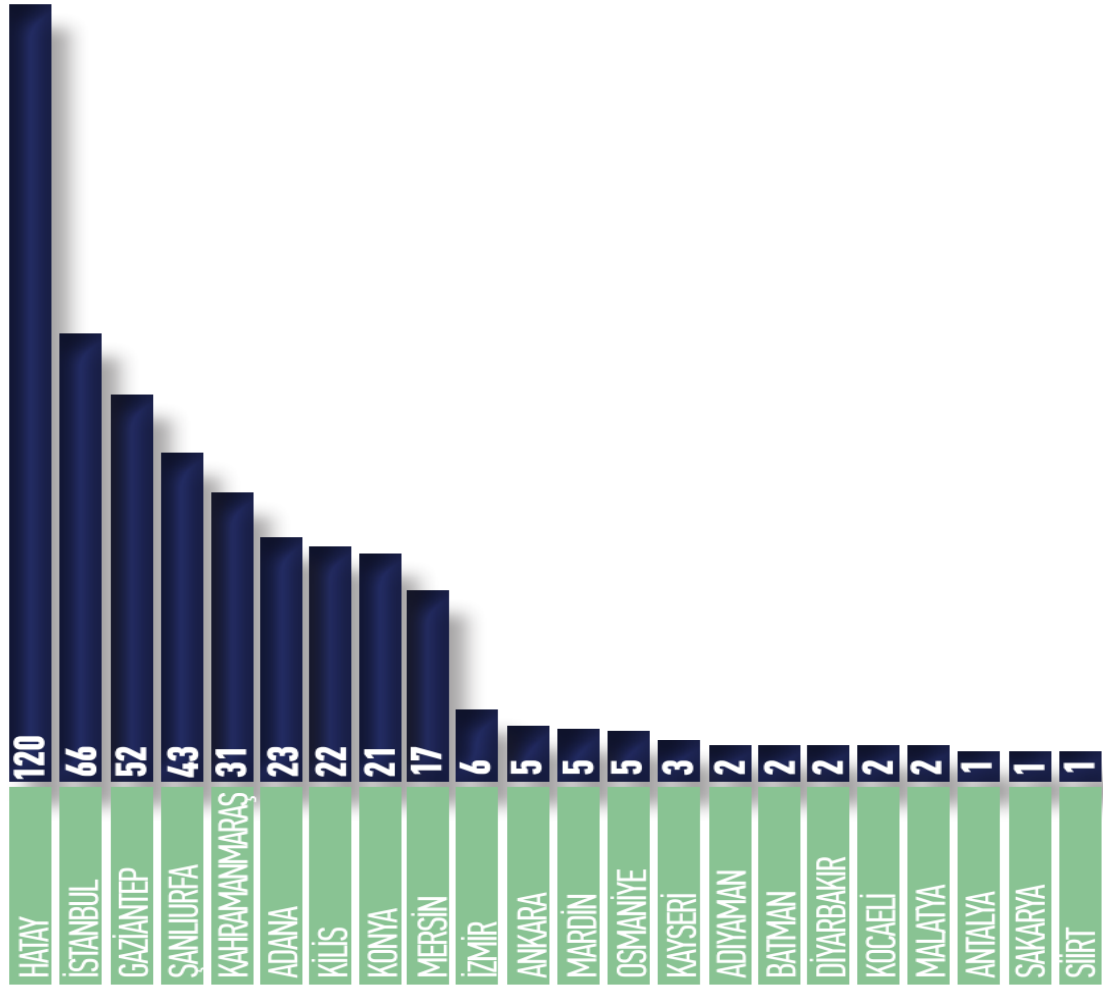
İdeal olan uyum sürecinin kavramsal çerçevesini, göçmen nüfusun toplumsal yaşama eşit şekilde katılımı ile mülteci gruplar içerisinde yükselen kimlik kaygılarına karşı yaşamakta oldukları ev sahibi toplumun kültürünü benimseyen ve ona kendini ait hissederek bireyler oluşturur. Aynı şekilde göçmenler bu uyum süreci içerisindeyken kendi kültürel

kimliklerinden de tamamen vazgeçmek zorunda olmadıklarını bilmeli ve kendi kültürel kimliklerini de koruyabilmelidirler. Bu ideal senaryoda doğru bir sosyal uyumun tecelli edebilmesi için ise mültecilerin eğitim sistemi içerisinde var olabilmesi, eğitime erişebilmeleri ve devam edebilmeleri çok büyük bir öneme sahiptir (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu, 2018).

Sosyal bir örgüt olan okullar eğitimin temelini oluşturur ve bireylerin toplumun sağlıklı üyeleri olabilmesi için destek oluşturan etmenlerdendir. Okul en etkili sosyalleşme araçlarından birisidir ve mülteci çocuklar açısından da toplumsallaşmanın en kritik adımlarından birisini oluşturur. Göçmen çocukların okullaşması, içerisinde yer aldıkları eğitim sistemi sayesinde bulundukları ülkenin yerel dilini öğrenmeleri ve niteliklerini arttırmaları sosyal yaşamlarının her alanında üçüncü bir kişiye gereksinim duymadan bağımsız şekilde hareket edebilmelerini sağlar. Eğitimden mahrum kalmak ise uyum sağlama oranlarını düşürmekte ve beraberinde hem bireysel hem de toplumsal riskleri arttırmaktadır.

Türkiye açısından değerlendirildiğinde %50'si 18 yaş altı Suriyeli Mültecilerin eğitim sistemine dahil olması için birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Yapılan ve geliştirilmekte olan politikalar Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ortaklaşa çalışmaları sonucunda oluşturulmaktadır (TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu, 2018). Yapılan çalışmalar incelendiğinde mülteci çocukların sosyal uyum düzeylerinin artırılmasında çok büyük ve pozitif bir etkisi olacak olan dil eğitiminin okullar ve kurslar aracılığı ile sağlanıyor olması, eğitimde geniş katılımı hedefleyerek çocuklar için okula erişimi kolaylaştırıcı maddi ve sosyal desteklerin sunuluyor olması çok büyük avantajlar sağlıyor. Mülteci çocuklar okul ortamlarında sosyal uyum için önemli bir adım atmış oluyorlar. Hedeflenen senaryo belirgin ve net eğitim stratejileri ile Suriyeli mülteci çocukların eğitim sistemi içerisinde oryantasyonlarının geliştirilmesi, okul ve toplum kurallarını içselleştirebilmeleri ve sosyal uyum düzeylerinin arttırılarak arkadaş ilişkilerinin geliştirilmesi ve akran zorbalıklarının önüne geçilmesi için uygun müfredat ve yeterli sayıda personel ile desteklerin sunulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ülkemizde kamplarda 31 adet, kamplar dışında ise 401 adet olmak üzere toplamda 432

adet geçici eğitim merkezi açılmış ve mültecilerin en yoğun olarak yaşadıkları illere adreslerine yakın olacak şekilde konumlandırılmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2016).

Grafik 2: Geçici Eğitim Merkezlerinin İllere Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı. (2016). Türkiye Göç Raporu. Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

Bu kampların illere göre dağılıma bakacak olursak Şekil 4.'te de görüldüğü üzere Geçici Eğitim Merkezlerini en yoğun olduğu iller sırasıyla; Hatay (120), İstanbul (66), Gaziantep (52) ve Şanlıurfa (43)'dür.

Geçici Eğitim Merkezlerinde Suriyeli mültecilere ana dillerinde eğitim verilmektedir. Bunun yanı sıra sosyal uyum düzeylerinin geliştirilmesi ve gündelik yaşamlarının kolaylaştırılması için haftalık 15 saat Türk öğretmenler tarafından Suriyeli öğrencilere Türkçe dersleri verilmektedir. Bu şekilde Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine

katılımları ve entegrasyonlarını hızlandırmak amaçlanmıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2016). Ancak literatür incelendiğinde yapılan bazı çalışmalar eğitimde mültecilere yönelik olarak geliştirilen politika ve eylem stratejilerinin pratikte bazı sorunlara çözümler getiremediği görülmüştür. Tam olarak dil bilmeden Türkçe eğitim almaya başlayan mülteci çocukların akademik başarısızlık yaşadıkları görülmüyor, arkadaş çevreleri ile iyi ilişkiler kuramadıkları için okul ortamında akran zorbalığına uğruyor ve okula karşı ilgisini kaybederek devamsızlık yapmaya başlıyorlar. Ailelerinden de okula ilgili özel bir ilgi göremediklerinde ciddi bir kopuş meydana geliyor ve bu durumda beraberinde kayıp nesil oluşturma riski ile hem bireysel hem de toplumsal büyük bir riski doğuruyor (Göksoy, 2020).

3.2.2. Sağlıkta Sosyal Uyum

Sosyal uyumun eğitim, ekonomi, sağlık gibi birçok alt unsuru bulunmaktadır bu unsurların kolektif şekilde düzenlendiği ve iyileştirildiği senaryoda toplumsallaşma gerçek anlamda tamamlanmıştır denilebilir. Bu unsurlardan en belirleyici olanlardan birisi de sağlık sistemidir. Bu bölümde sağlık alanında yapılan çalışmaların Suriyeli Mülteciler açısından sosyal uyum düzeylerine ne gibi etkileri olduğuna literatür incelemeleri üzerinden değineceğiz.

Ülkemizde yaşayan Suriyeli Mültecilere 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği uyarınca sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için Geçici Koruma Kimlik Belgesi verilmektedir. Bu belge ile Suriyeli Mülteciler sağlık kuruluşlarına doğrudan müracaat edebilir aynı zamanda Sağlık Bakanlığı'nın online randevu şekilleri ile de randevu kaydı oluşturabilirler. Ayrıca acil bir hastalık durumunda hastanelere gelen Suriyeli mülteciler geçici koruma kimlik belgeleri olmasa dahi sağlık hizmetlerinden faydalanabilirler. Ancak hasta eğer ki acil bir durum içerisinde değilken bir sağlık hizmeti almak isterse ve Geçici Koruma Kimlik Belgesi yoksa Göç İdaresi İl Müdürlüğü aracılığı ile kaydının yapılması için yönlendirilir (Gültaş & Balçık, 2018). Bu düzenlemelere ek olarak Sağlık Bakanlığı ülkemizde bulunan Suriyeli Mültecilerin koruyucu ve temel sağlık hizmetlerine daha kolay erişiminin sağlanmasının önünde bulunan engellerden birisi kültür bariyerlerinin kaldırılması için 3 Eylül 2015 tarihli ve 906 sayılı yönerge düzenlemiş ve Suriyeli Mültecilerin yoğun olarak yaşamakta olduğu yerlerde kolay ulaşabilecekleri adresler baz alınarak ilçenin toplum sağlığı merkezi ek birimi olarak göçmen sağlığı

birimlerini oluşturacak GSM'ler kurulması konusunda büyük bir adım atmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel M¼d¼rl¼ė¼ G¼ç Sağlığı Daire Başkanlığı, 2023). Aynı zamanda açılmış olan GSM'lerde hizmete erişimi ve hizmet sunumunu kolaylaştırmak için dil problemini ortadan kaldıracak bir adım atılmış ve sağlık g¼revlilerine ek olarak, gerekli dil yeterliliğine sahip terc¼manlar, hasta y¼nlendirme personelleri ve destek personelleri de istihdam edilecektir. Son olarak gelinen noktaya baktığımızda 29 ilde 172 adet G¼çmen Sağlığı Merkezi bulunduğu ve içerisinde 656 g¼çmen sağlığı birimi bulunmaktadır.

Tablo 2: İllere Göre Göçmen Sağlığı Merkezlerinde Bulunan Birim Sayıları

Sıra	İl	Kurum Onaylı GSM	Kurum Onaylı GSB	Valilik Onaylı GSM	Valilik Onaylı GSB
1	Adana	10	51	1	1
2	Adıyaman	2	10	0	0
3	Ankara	6	26	0	0
4	Batman	2	5	0	0
5	Burdur	1	1	0	0
6	Bursa	5	20	0	0
7	Denizli	2	2	0	0
8	Diyarbakır	1	1	0	0
9	Elazığ	1	2	0	0
10	Gaziantep	12	85	0	6
11	Hatay	21	89	3	13
12	Isparta	1	1	0	0
13	İstanbul	29	77	0	0
14	İzmir	8	36	0	0
15	Kahramanmaraş	5	20	1	1
16	Kayseri	4	13	0	0
17	Kilis	2	15	2	20
18	Kocaeli	1	2	0	0
19	Konya	4	23	0	5
20	Malatya	3	11	0	0
21	Manisa	1	1	0	0
22	Mardin	6	10	1	2
23	Mersin	9	43	0	0
24	Muğla	0	0	1	1
25	Nevşehir	0	0	1	1
26	Osmaniye	3	13	0	0
27	Samsun	1	1	0	0
28	Sakarya	1	1	0	0
29	Şanlıurfa	5	20	16	27
	TOPLAM	146	579	26	77

Kaynak: Önder, N. (2019). Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sağlık Politikalarının Analizi. Göç Araştırmaları Dergisi, 5(1), 110-65.

Yapılan düzenlemeler sağlık hizmetlerine erişimde kolaylıklar getirilmesi odağında hazırlanmıştır. Ancak uygulamada sorunlar olduğu yapılan araştırmalar neticesinde görülmüştür. Bunlarla birlikte sağlık sistemi içerisinde özellikle ilk kuşak Suriyeli Mültecilerin gelmesinden sonra ülkemizde artık görülmeyen bazı hastalıkların tekrardan sınır illerinde görülmeye başladığı olmuştur. Suriye’de yaygın olan bazı bulaşıcı hastalıkların da ülkemizde yaygınlaştığı görülmüştür. Ayrıca savaş başladığından beri doğan Suriyeli bebeklerin yapılması zorunlu olan birçok aşırı olamadıkları için birçok hastalığa yakalandıkları ortaya çıkmıştır. Bu sorunların önüne geçilemediği sürece sağlık

sistemi içerisinde tam anlamıyla sosyal entegrasyon oluşmuştur demek mümkün olmayacaktır. Bu sorunların önüne geçilmesi için ise makro ölçekli çalışmaların, alan taramalarının yapılması son derece elzemdir (Gültaş & Balçık, 2018). Ek olarak literatür kapsamında yapılan düzenlemeler incelendiğinde Suriyeli mülteciler açısından sağlığın tek boyutlu olarak değerlendirilmiş olduğu görülmüştür. Yani fiziksel sağlık sorunlarının çözümüne odaklanılmış ancak ruhsal sağlık çalışmaları ikinci plana atılmıştır. Savaşta kaçarak farklı bir ülkeye sığınmak zorunda kalmış mültecilerin ise psikososyal iyilik hallerinin tüm sağlık göstergelerinde olumsuz etkilendiği görülmüştür. Bu anlamda yapılacak eylem stratejilerinin psikososyal sağlığı da odak alması gerekmektedir. Son olarak denilebilir ki sağlık hizmetlerine erişimde sıkıntıların ortadan kaldırılması için atılan adımlar sosyal uyumun sağlık alanında gerçekleştirilmesinde çok önemli bir basamak oluşturmuştur ancak tek başına yeterli olmamıştır (Aker T. , 2006).

3.2.3. Ekonomik Olarak Sosyal Uyum

Ülkemizde özellikle ilk kuşak Suriyeli Mültecilere yönelik olarak sosyal uyumun gerçekleştirilebilmesinin önündeki en büyük engellerden bir tanesi ülkelerinden savaşta kaçarak gelen ve bu zorunlu göç esnasında tüm mal varlıklarını geride bırakmak durumunda olmuş olmaları sebebiyle derin bir yoksulluk içinde olmalarıdır. Yoksulluk, bireylerin temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamasını bile engellerken sosyal uyum gibi ikincil bir ihtiyaçlarının önünde çok büyük bir bariyer olarak durur. Bu sebeple ülkemizde özellikle ilk kuşak mültecileri ile ilgili olarak yapılmış ilk politika ve eylem stratejileri de ekonomik destekler odağında olmuştur. Bu destekler çeşitli sosyal ve mali yardımları içerir ve farklı kuruluşlar ile devlet kurumları tarafından ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır.

Türkiye’de Mültecilere Yönelik Olarak Sunulan Ekonomik Destekler

UNHCR’den alınan bilgilere göre ülkemizde geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilerin ekonomik iyilik hallerinin artırılması için birçok kurum yardım sağlamaktadır (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2023).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV)

Geçici koruma altındaki Suriyeli mülteciler illerde bulunan ve valilikler tarafından organize edilen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından yardım alabilirler.

Valiliklerin koordinasyonu içerisinde bulunan SYDV'ler mültecilere tek seferlik nakdi yardım, gıda dışı ihtiyaç malzemelerinin temin edilmesi, kömür desteğinin verilmesi ve eğitim hakkına erişim, barınma ve sağlık gibi konularda yardım taleplerini alarak destekler sunmaktadır. Mülteciler sosyal yardım başvurusunda bulunmak için bazı belgelerini hazırlayarak Sosyal Yardım ve Dayanışma Merkezlerine gitmelidirler. Suriyeli mülteciler 99 ile başlayan yabancı kimlik numaralarını bulduğu Geçici Koruma Kimlik Belgeleri ile SYDV'lere başvuruda bulunabilirler (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2023). Ancak başvuruda bulunmak desteklerden yararlanabilmek için tek başına yeterli değildir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından sunulan bazı desteklerden yararlanabilmek için dilekçe sunarak bazı özel belgeleri de dilekçeye eklemek gerekebilir. Örneğin; sağlık alanında bir destekten yararlanmak için dilekçeye sağlık raporu ya da ilaç masraflarını içeren bazı belgeler eklemek gerekebilir. Bunlara ek olarak SYDV'lerden sosyal ya da maddi yardım alabilmek için ikamet edilen ilin müdürlüğünün veri tabanında kayıtlı olunması gerekmektedir. Çünkü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma merkezlerinin izledikleri çalışma usulleri odağınca gerekli hallerde ihtiyaçların analiz edilmesi için ev ziyaretleri yapılmaktadır. Her başvuru yapan yardım alacaktır denilemez ihtiyaç hallerinin incelenmesinden sonra sosyal hizmet uzmanlarının yazdığı sosyal inceleme raporları SYDV'nin müteveli heyeti tarafından değerlendirilecek ve karar verilecektir (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2023).

Sosyal Hizmet Merkezleri (SHM)

Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri koordinasyonunda olan Sosyal Hizmet Merkezleri mağdur kesimlerin iyilik hallerinin artırılması için genelde bir yaklaşım ile psikososyal destek, eğitim, danışmanlık ve ihtiyaç sahiplerinin analizinin sağlanması ve ihtiyaçlara göre gerekli birimlere yönlendirilerek hassasiyetlerin ortadan kaldırılması için destekler sunar (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023). Ülkemizde bulunan Suriyeli mülteciler ise hem ekonomik hem psikososyal hem de kültürel olarak ciddi zorluklar yaşamaktadır ve sosyal hizmet merkezlerinin önemli müracaatçı kitlesini oluşturmaktadır. İkamet edilen ilde birden fazla sosyal hizmet merkezi bulunabilir; bu nedenle yardıma ihtiyaç duyduğu durumlarda ikamet edilen yere en yakın merkeze destek başvurusunda bulunmak gerekir. Sosyal hizmet merkezleri, sosyoekonomik destek ve engellilere yönelik evde bakım hizmetleri programları odağında destekler sunmaktadır.

Geçici koruma altında bulunan Suriyeli mültecilerin bu programlara başvuruda bulunmak için 99 ile başlayan yabancı kimlik numarasın bulunduğu Geçici Koruma Kimlik Belgesi'ne sahip olmaları gerekmektedir (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2023).

SHM'ler tarafından sunulan sosyoekonomik destek; çocukları koruma ihtiyaçlarının giderilmesi için ailelere ve/veya tek ebeveynlere belirli bir süreliğine verilmektedir. Yardım talebinde bulunan bireylerin durumlarının değerlendirilmesi için bazı belgeleri hazırlamaları gerekir. SHM'ler tarafından sunulan ikinci program olan engellilere yönelik evde bakım hizmeti temel ihtiyaçlarını bir başkasının desteği olmadan yerine getiremeyen engelli bir aile üyesinin olduğu ailelere sunulmaktadır. Aile içerisinde bulunan engelli bireyin bakımında sorumlu olan diğer aile üyesine düzenli olarak sunulan maddi desteği içerir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023).

Belediyeler

Yerel yönetimlerde geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilere sosyoekonomik destekler sağlayabilirler. Belediyelerin sağladığı yardım şekilleri genel olarak yardım paketi sağlama, kömür dağıtma, gıda ya da giysi gibi doğrudan ayni yardımları içerir. Tabi ki bu yardımları belediyenin kendi kaynaklarına göre değişikliklerde içerebilir (Nergiz, 2011).

Yabancılar Yönelik Sosyal Uyum Yardımı Programı (SUY)

SUY birçok alt amacı içeren bir nakdi yardım programıdır. Ülkemizde yaşayan, geçici ve veya uluslararası koruma altında bulunan, kamplar dışında yaşayan hassas durumdaki bireylerin temel, sosyal ve psikolojik ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması için hazırlanmıştır. Programın finansal kaynağını Avrupa Komisyonu Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları (ECHO) sağlamakta uygulamasını ise Türk Kızılay'ı Toplum Merkezleri, ASB, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) tarafından yapılmaktadır. Nakdi yardımın sağlanması için bireylerin uygunluk durumları değerlendirilir ve uygun görüldüğü takdirde aileye içerisinde aile ferdi başına 120 TL bulunan Kızılay Kart verilir. Kızılay Kart ile mağazalardan alışveriş yapılabilmekte, ATM'lerden nakit para çekilebilmektedir (UNHCR, the UN Refugee Agency, 2023).

Buraya kadar mültecilerin ekonomik sorunlarının giderilmesi için yapılan ekonomik desteklerden kurumlar odağında bahsettik. Ancak verilen bu yardımlar mültecilerin

ekonomik olarak sosyal uyum düzeylerinin arttırılmasına kalıcı çözüm olmadığı literatür incelendiğinde ortaya koyuluyor öyle ki özellikle ülkemizde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilere karşı toplum içerisinde ayrımcı ön yargının ekonomik destekler ile ilgili yapılan yorumlarda somutlaştığı görülmektedir. Örneğin, Suriye iç savaşının ardından Türkiye'ye doğru başlayan yoğun mülteci göçünün başladığı ilk günden bu yana “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının vergilerinin alınıp mültecilere ekonomik destekler ile dağıtıldığı, mülteci çocukların istedikleri okullara ücret ödmeden gidebildiği” gibi birçok doğru bilinen yanlışın halk arasında yayıldığı görülmüştür. Yerel halkın mültecilere yapılan ekonomik destekler ile ilgili bakış açısı biz doymadan ekmeğimiz mültecilere bölünüyor şekilde özetlenebilir. Bu algı toplum içerisinde olumsuz duygular oluşmasına ve savaş mağduru, zorla yerlerinden edilmiş, hassas, kırılgan bir grup olan mültecilere karşı hak ihlalleri ortaya çıkmasına sebep olmuştur ve mültecilerin sosyal uyumlarının sağlanabilmesi için yapılabilecek pozitif düzenlemeleri zorlaştırmış, geciktirmiştir (Özipek, 2018). Ekonomik entegrasyonun sağlanamamasındaki sorun göçmenler değildir. Göçmenlerin yerleştikleri ülkenin göçmenlerin üretici ve geliştirici güçlerinden faydalanabilecek güçte olup olmadığı ile ilgilidir. Devletlerin ülkelerinde bulunan göçmenler ile yerel halkın sosyal uyum düzeylerinin arttırılması için gerçekleştirebileceği birçok eylem stratejisi olabilir ancak hiçbir politika mültecilerin üretici güçlerini ortaya koyabilmeleri için çalışma yaşamına katılımlarını destekleyecek, çalışma özgürlüklerini yasal güvenceye alacak politikalardan daha başarılı olacak bir politika değildir (Özipek, 2018).

3.3. Kültürel Sosyal Uyum

Türkiye’de ilk kuşak ve ikinci kuşak olarak güncel rakamlara göre 3.381.429 adet Suriyeli Mülteci bulunmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2023). Yerel halk içerisinde bu kadar yoğun bir mülteci nüfusunun bulunması toplum içerisinde bazı endişeleri beraberinde getirmiştir. Ekonomik sıkıntılar doğuracağı, eğitim ve sağlık sistemi içerisinde eşitsizliklere sebep olacağı endişeleri bir yana kültür kargaşası yaşanacağı gibi korkuları doğurmuştur. Suriyeli mültecilerin yerel halk ile uyum düzeylerinin arttırılması için sosyal ve kültürel entegrasyonlarının sağlanması bu sebeplerle de çok büyük bir önem arz eder. Çünkü kültür toplulukları bir araya getiren ve bir arada tutun unsurların bütünüdür (Taş, 2019).

Bu doğrultudan yola çıkarak Kültürel Sosyal Uyum başlığı altında yerel halk ve Suriyeli mülteciler açısından bir kültür kargaşasına sebep olmadan sosyal uyumun nasıl sağlanabileceği ve geliştirilmesi için hali hazırda neler yapılıyor olduğuna ve yapılan düzenlemelerin nasıl geliştirileceğine bakacağız.

Suriyeli mültecilerin, kültürel sosyal uyum süreçleri açısından Türkiye'deki durumlarına değinecek olursak, ülkemiz yıllardan beri multi-kültürel bir yapıya sahip birden fazla alt kültürün bir arada yaşadığı bir ülke olmuştur. Bu durum sosyal açıdan çeşitlilik ve farklılıklarla bir arada yaşama, farklılıklara saygı kültürünün gelişmesine olanak sağlamıştır (Yeter, 2018). Aynı zamanda hem dini inançlarımızın ortak olması hem de benzer coğrafyalarda yaşıyor olmamız Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin kültürel uyum süreçlerinin ekonomide, sağlıkta ya da eğitimde yaşadıkları süreçlere göre daha hızlı olacağı ön görülmektedir. Literatür incelendiğinde ise bu ön görüşü destekleyici çalışmaların olduğu gibi Türk toplumu ve Suriyeli mültecilerin arasındaki toplumsal kabul ve uyum konusunda yapılan bazı çalışmaların ise coğrafi yakınlıkları ve ortak dini inançlarına rağmen Türk toplumunun Suriyelileri kültürel olarak kendilerine uzak gördükleri ortaya koyulmuştur (Pandır, 2021).

Bu başlık altında Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin kültürel ve sosyal uyumlarına odaklanılarak, entegrasyon sürecindeki deneyimleri ve bu süreçte karşılaştıkları zorluklar değineceğiz.

Türkiye'ye göç eden Suriyeli mülteciler, kendi kültürler özelliklerini Türk toplumuyla paylaşırken, aynı zamanda Türk kültürüne de uyum sağlamaya, uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu kültürel etkileşim, dil bariyerleri, geleneksel normlar ve değerler, yeme-içme alışkanlıkları, dinî uygulamalar ve sosyal ilişkiler gibi pek çok alanda ortaya çıkmaktadır. Göç eden toplumlar, göç edilen yerde çok kültürlülüğün oluşmasını sağlamaktadır. Çok kültürlü yapı içerisinde farklılaşan ihtiyaçlar ve sorunları analiz etmek daha güç hale gelmektedir (Akbaş, Zubaroğlu, & Yanardağ, 2022). Bireyler içinde bulundukları gruplardan etkilenirler, sorunlar çevreden bağımsız değildir ve her grubun ihtiyacı farklılaşmaktadır. Grupların ihtiyaçlarını anlayabilmek ve sorunları analiz edebilmek ise bu grupları yakından tanımayı gerektirir. Geçici koruma altındaki Suriyeli mülteciler ile Türklerin kültürel etkileşimlerinin önündeki en büyük engel Türkçe ve Arapça arasındaki dil farklılığının, iletişimde kopukluklara sebep olmasıdır. Suriyeli

mültecilerin Türkçe öğrenmelerini destekleyici kursların açılmış olması ve mültecilerin Türkçe öğrenme çabaları ile iletişimin önündeki engelleri kaldırılmaya çalışmıştır. Dil becerilerinin iyileşmesi, karşılıklı anlayışı artırabilir ve kültürel etkileşimleri kolaylaştırabilir (İnce & Shiko, Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumuna İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, 2021).

Suriyeli mülteciler ile Türk toplumunun geleneksel normları, değerleri ve yeme içme alışkanlıklarındaki farklılıklar da kültürel etkileşimde bazı zorluklar yaratsa da genellikle Toplum Merkezleri, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türk Kızılay'ı gibi kurumlar tarafından kültürel olumlu etkileşimi arttırmak için gerçekleştirilen grup etkinlikleri, festivaller ve sergiler gibi ortak etkinlikler ile Suriyeli mültecilerin kendi kültürel miraslarını paylaşmalarına ve Türk kültürünü tanımalarına olanak sağlanmış, kültürel anlayışı ve hoşgörünün artması için çalışmalar yapılmış ve devam etmektedir (Türk Kızılay Toplum Merkezi, 2023).

Dini uygulamalar ve sosyal yaşam içerisinde kültürel etkileşimi sağlamak diğer alanlara nazaran daha kolaydır çünkü iki ülke vatandaşları da İslam dinini benimsemektedir. Sosyal yaşam içerisinde, dinin gereklilikler rahat bir şekilde gerçekleştirilmektedir.

Son olarak denilebilir ki Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin kültürel ve sosyal uyumu hem Suriyeli mültecilerin hem de Türk toplumunun çeşitli zorluklarla baş etmek zorunda kaldığı bir süreçtir. Dil, kültür, eğitim, iş imkanları ve toplumsal ilişkiler gibi faktörler, uyum sürecinin belirleyicilerini oluşturur. Ancak, Suriyeli mültecilerin uyum stratejileri, devlet, akademi ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmaları sonucunda ortaya koyulan uygulamalar neticesinde geliştirilmekte ve bu kapsamda güzel sonuçlar elde edilmektedir.

3.4. Uyumda Yaşanılan Zorluklar

Uyum çok boyutlu birçok unsuru içermektedir. Ekonomik, sosyal, kültürel tüm alt boyutları ile birlikte değerlendirilmeli ve entegrasyonu sağlamak için adımlar da çok boyutlu atılmalıdır. Türk halkı ve Suriyeli mültecilerin sosyal uyum süreçlerinde yapılan çalışmaların kısmen belli alanlara yönelmiş olması, yerel halkın süreçte psikososyal ve ekonomik olarak durumlarının kısmen iyi analiz edilemeden politikalar geliştirilmiş olması uyum sürecinde bazı sorunları beraberinde getirmiştir (Parsıloğlu, 2020).

29 Nisan 2011’de Hatay’ın Yayladağı Kapısı’ndan 253 kişilik ilk Suriyeli grubun gelmesi ile başlayan zorunlu mülteci göçü ve beraberinde sayılarının her geçen gün artmasının ardından uyuma ilişkin çalışmalar başlamıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2016). Türk toplumun ise ilk günden bu yana Suriyeli mültecilere bakış açılarında değişimler olmuştur. Uyum süreçlerinde yaşanan sorunları daha iyi analiz edebilmek adına öncelikli olarak yerel halkın mültecilere bakış açısındaki değişimi incelemek faydalı olacaktır. Hükümetin sosyal uyum ve bütünleşmeyi geliştirmek için ortaya koyduğu politika ve eylem stratejileri her iki toplum içinde dini olarak önemli kavramlar olan muhacir ve ensar ilişkisi üzerinden temellendirilmiştir. Ve misafirlik olgusu gibi yine her iki toplum için de kültürel olarak kıymetli bir değer üzerinden inşa edilmiştir. Başlangıç aşamasında bu dini ve kültürel değerler sosyal kabulü olumlu etkilese de gelen Suriyeli sayısının her geçen gün artması, sürenin uzaması ve çözümsüz kalınması toplumun bakış açısının ve ilişkilerin değişmesini sağlamış olumlu hava yok olmuştur. Her iki toplumda birbirinden rahatsız olmaya başlamış ve yıkıcı tavırlar sergilemeye başlamışlardır (Shaherhawasli & Güveçler, 2021). Kültürel benzerlik, ortak değerler ve normlar diğer gün gün yaşanan gelişmelerin etkisiyle sosyal entegrasyonu teşvik etmedeki başarı olasılığını kaybetmeye başlamış ve ilişkilerde değişim sürecine girilmiştir. Özellikle son yıllarda ülkemizde Suriyelilere yönelik algıdaki değişim iyiden iyiye kendini göstermektedir. Bu doğrultuda Türk toplumunda yıllar içerisinde Suriyelilere bakış açısındaki değişimlere bakacak olursak beş farklı evreden oluştuğunu söyleyebiliriz.

Bu evreleri (Shaherhawasli & Güveçler, 2021) yapmış oldukları araştırmalarında aşağıdaki gibi açıklamıştır.

3.4.1. İyi Karşılama ve Sempati Evresi

Suriye iç savaşının başladığı ilk yıllarda ülkemize yerleşen mültecilere yönelik algı; Suriyelilerin yaşadıkları savaş mağduriyetlerinin çok taze olması yazılı ve görsel medyada, sosyal platformlarda paylaşılan içeriklerde savaşın yarattığı çarpıcı görüntülerin paylaşıyor olması nedeniyle Türk halkının büyük bir çoğunluğu Suriye’den savaştan kaçarak gelen mültecileri sempati ile karşılamıştır ve Türk halkı Suriyeli mültecilere maddi manevi fazlasıyla destekler sunmuştur. Bunlar ile kalmayıp, ülkemizde birçok yardım kuruluşu, savaştan etkilenen ailelere maddi yardımlar yapmış, ihtiyaçlarını

karşlamış hatta birçok siyasetçi dahil ülkemizin ileri gelenleri sınır bölgelerine giderek çok sayıda maddi manevi yardımda bulunmuştur (Shaherhawasli & Güveçler, 2021).

3.4.2. İçsel veya Sözlü Huzursuzluk Evresi

Suriyeli mülteci sayısında beklenmedik şekilde ortaya çıkan hızlı artış özellikle 2014 yılından itibaren Türk halkı içerisinde rahatsızlıkların hissedilmeye başlamasına sebep olmuştur. Suriyeli mülteci sayısındaki artış ile birlikte iş gücü piyasalarında ucuz iş gücü oluşması rekabeti arttırmış aynı zamanda kiralık evlere olan yüksek talepler dolayısıyla kira fiyatlarında artış yönünde dalgalanmaların olması yerel piyasayı olumsuz etkilemiştir. Tüm bu ekonomik sıkıntıların yanı sıra bazı Suriyeli grupların Türk örf ve adetlerine uygun olmayacak şekilde davranmaya başlaması, kültürel algıları dikkate almadan yaşıyor olmaları da toplum içerisindeki huzursuzluğun seviyesini arttırmıştır (Shaherhawasli & Güveçler, 2021).

3.4.3. Siyasi Kışkırtma Evresi

Mevcut hükümetin Suriyelilere yönelik politikalarını eleştiren bazı partiler, Türk toplumu içerisinde, mültecilere ve göçmenlere yönelik olarak hissedilen iç rahatsızlığını fark etmiştir ve bunu bir seçim propagandası haline getirmişlerdir. Suriyeli mültecilerin ekonomik anlamda, kültürel ve sosyal anlamda topluma zarar vereceğini ilan etmiştir ve bu durumda beraberinde isteyerek ya da istemeden Türk halkını mülteci düşmanlığına itmiştir. 2017 yılı ile bu evre iyiden iyiye sosyal medya aracılığı ile yapılan kampanyalarda kendini hissettirmeye başlamıştır. Siyasi tabandan gelen bu kışkırtma halk arasında şiddet eylemlerine dönüşerek grupların birbirlerine sataşması, dükkân taşlama gibi olaylar yaşanmaya başlanmıştır (Shaherhawasli & Güveçler, 2021).

3.4.4. Ayrımcılık ve Sosyal Ret Evresi

Bu evrede ise her iki toplumda kabuklarına çekilmeye ve iki kültür tamamen birbirinden kopuk şekilde yaşamaya başlamıştır. Suriyeliler kendi aralarında birleşerek belli mahallelere yerleşmiştir ve yoğun olarak yaşadıkları yerlerde Türk gruplar azınlık duruma gelmiştir ve bu bölgelerde Türk nüfusu azınlık durumuna gelmiştir. Ülkemizde özellikle belli ilerde yoğun şekilde Arapça yazılar ve tabelalar görülmeye başlamıştır, bunlarla birlikte Suriyelilerin sahibi olduğu iş yerleri ve restoranların da sayılarının iyice

artması ile birlikte Suriyelilerin Türkiye'nin demografik yapısını bozacağı endişeleri iyice artmıştır. Yıllar içerisinde Türklerin Suriyeliler ile ihtiyaç ya da çalışma alanları dışında iletişime girmedikleri bir senaryo ortaya çıkmıştır ve özellikle 2018 yılı ile okullarda çocuklar akran oldukları Suriyeli çocukları oyunlarına dahil etmemeye ve hatta onlarla konuşmamaya başlamıştır bu dönem sosyal reddetmenin baş gösterdiği vakaların açıkça fark edildiği bir dönem olmuştur (Shaherhawasli & Güveçler, 2021).

3.4.5. Doğrudan Hedef Alma Evresi

2020 yılının başından itibaren Suriyelilere yönelik olarak gerçekleştirilen fiziki saldırılar iyice fazlaşmış, sosyal medya ya da ana akım medyada Suriyeli gruplar ile Türk grupların birbirlerine saldırdıkları haberleri yer almaya başlamıştır. Yapılan bazı araştırmalar, iki grup arasında yaşanan bu olayların herhangi bir toplumda yaşanabilecek standart düzeyde bir yanlışa yönelik olarak yapılan eylem olarak nitelendirilmiş ve toplumsal bir eğilimle ilişkisi olmadığı söylenmiştir. Bunun yanı sıra aksini iddia eden bazı araştırmacılar da bulunmaktadır ve iki grup arasında yaşanan fiziki saldırıların toplumda tahammülsüzlük ile baş göstermeye başlayan genel değişimin bir parçası olduğunu savunmaktadırlar. Devletin mülteciler konusundaki kucaklayıcı politikasını eleştiren bazı kesimler bu eleştirilerini duyurmak için en zayıf halka olan mültecilere şiddet davranışlarında bulunmaktadır (Shaherhawasli & Güveçler, 2021).

Buraya kadar olan bölümde Suriyeli mülteciler ile Türk halkı arasında sosyal uyum süreçlerinde yaşanan zorlukları daha iyi analiz edebilmek için Suriyeli mülteci grupların zaman içerisinde toplumsal düzeyle nasıl karşılandığını değerlendirdik. Bu doğrultuda yola çıkarak sosyal uyumda yaşanan zorlukları daha spesifik başlıklar altında değerlendireceğiz.

3.4.6. Dil Bariyeri Nedeniyle Yaşan Zorluklar

Dil farklılığı iletişim kurmakta çok büyük bir engel oluşturmaktadır. İletişim zor olması ise sosyal uyumun tüm alt alanları dahil olacak şekilde ciddi bir entegrasyon problemini beraberinde getirmektedir. Kendini ifade edememek ya da başkalarının söylediklerini anlamak, kamusal alanda hareket serbestliğini ve sağlık, eğitim hatta hukuksal alanda özgürlüğünün kısıtlanmış olması demektir.

Dil bilmediği için hastanelere gitmek için randevu oluşturamamaktalar, doktorlara yaşadıkları sorunu aktaramamakta hatta doktorun yazdığı ilacı alırken bile sıkıntı çekmektedirler. Sadece sağlık sistemi içerisinde yaşadıkları sorunlar ile kalmayıp, dil bilmedikleri için iş bulamama, sosyal dışlanmaya maruz kalma ve haklarını savunamama gibi problemler yaşamaktadırlar. Suriyeli mülteciler açısından dil bilmiyor olmanın getirdiği bir diğer önemli zorluk ise sahip oldukları haklar ile ilgili kaynakların Türkçe yazılmış olması ve bu metinleri anlamıyor sahip oldukları haklara ve hizmetlere erişemiyor olmalarıdır (Erdoğan, Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi, 2020).

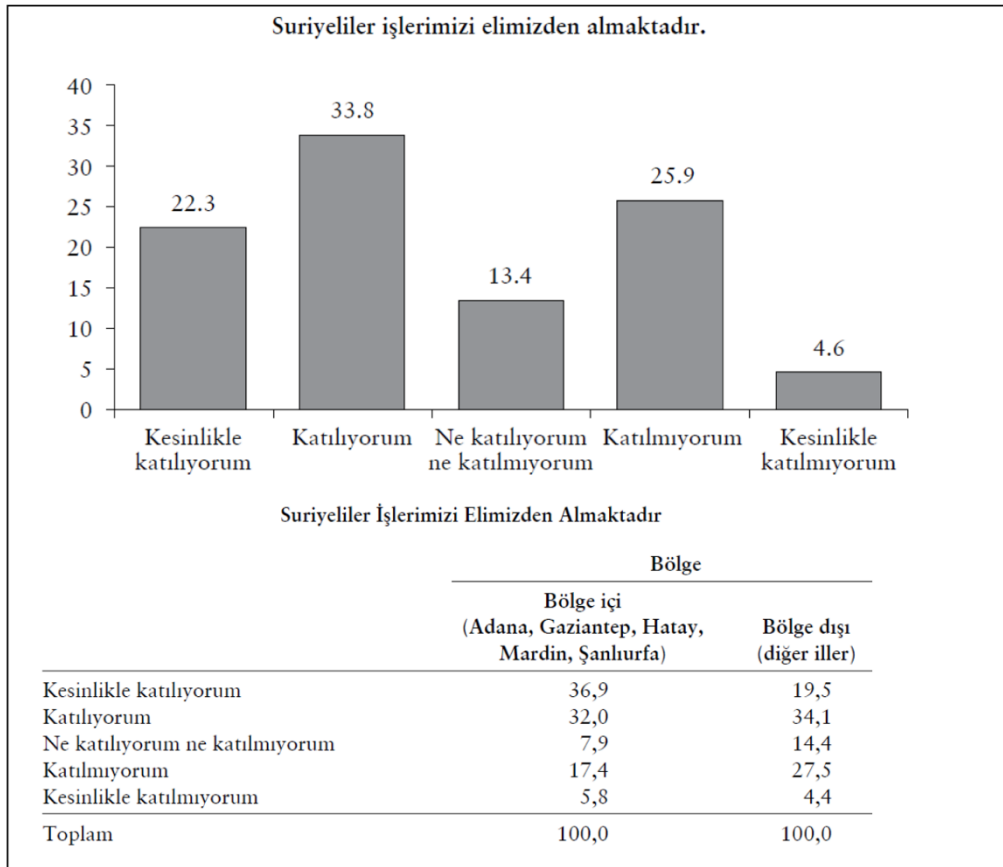
Bu anlamda sosyal uyumun önündeki bu büyük engeli ortadan kaldırmak için dil eğitimleri gerçekleştirilmesi son derece elzemdir. Ülkemizde ise hali hazırda dil eğitimleri yapılması için Geçici Eğitim Merkezleri Türkçe eğitimleri yapmaktadır ancak literatür incelendiğinde yapılan eğitimlerde bazı detayların göz ardı edildiğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Dil öğrenirken karşılaşılabilecek sorunların önceden analiz edilmiş olması ve eğitimlerin bu kapsamda içeriğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca mültecilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunları analiz etmek eğitim, ekonomi, sosyal ve kültürel alanlarda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının gereken politika ve eylem stratejilerini hayata geçirebilmeleri açısından önem arz etmektedir (Ünal, Taşkaya, & Ersoy, 2018).

3.4.7. Ekonomik Rekabet Dolayısı ile Yaşanan Sorunlar

Suriyeli mülteciler savaştan kaçarak ve zorunlu hal durumları sebebiyle evlerini ve tüm mal varlıklarını, geride bırakarak ülkemize iltica etmişlerdir. Bu sebeple ülkemizde derin ekonomik yoksulluk çekmektedirler ve Suriyeli mültecilerin büyük bir kısmı ekonomik olarak dezavantajlı durumdadır. İşsizlik, yetersiz gelir ve geçim sıkıntıları gibi ekonomik zorluklar, Suriyeli mültecilerin yaşamlarını sürdürme konusunda güçlüklerle karşılaşmalarına neden olmaktadır. Ülkemizde insani yardım kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve kamu iş birliği içerisinde bu yoksulluk durumunun en aza indirilmesi için maddi destekler sunulmaktadır ancak yapılan yardımlar yetersiz kalmaktadır ve mülteciler iş gücü piyasasına kimi zaman yasal ama çoğunlukla kaçak yollar ile ucuz işçi olarak dahil olmaktadır. Bu durum iş gücü piyasası içerisinde rekabet artmaktadır. Özellikle işsizlik oranının yüksek olduğu bölgelerde, Türk halkı ve Suriyeli mülteciler arasında iş bulma

konusunda rekabet yaşanmasına ve Türk vatandaşlarının iş kaynaklarının azalmasından endişe duymasına neden olmaktadır (Parsiloğlu, 2020).

Erdoğan'ın (2015) yapmış olduğu Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Uyum ve Kabul başlıklı araştırmasında bu konuya değinilmiş ve Türk toplumu içerisinde ciddi bir oranda Suriyelilerin işlerini ellerinden aldığına yönelik bir algı olduğu ortaya çıkmıştır. Oranlar aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Grafik 3: Suriyeliler İşlerimizi Elimizden Almaktadır

Kaynak: Erdoğan, M. (2015). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları.

Suriyeli mültecilerin Türk ekonomisi içerisindeki etkilerine daha geniş bir perspektiften bakıldığında, genelde Türk ekonomisine daha özele indirgersek ise yerel ekonomiye bazı olumsuz etkileri olduğu gibi katkıları da vardır. Örneğin, mülteci nüfusunun yoğun olarak yaşadığı yerlerde ev kiralari büyük ölçüde artmıştır. Kira artışları ev sahipleri için fırsat doğurmuşken kiracılar için inanılmaz bir zorluk ortaya çıkartmıştır. Ev sahiplerinin hali

hazırda evlerinde yaşayan kiracılarını evden çıkartarak çok daha yüksek ücretlere Suriyelilere kiralamak istedikleri görülmüştür. Suriyeli mültecilerden gelen yoğun talepleri ev sahipleri fırsat olarak görmektedir. Diğer bir örnek ise Suriyelilerin sanayide, tarım da ya da küçük ve orta ölçekli işletmelerde ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasıdır. Bu durum yerel halk arasında Suriyelilerin kendi iş fırsatlarını ellerinden aldıkları şeklinde yorumlanmakta halk arasında Suriyelilere yönelik bir öfke oluşmaktadır ancak iş verenler bu durumu çok büyük bir fırsat olarak görmektedirler (Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi - ORSAM, 2015).

3.4.8. Konut ve Yerleşim Sorunları Nedeniyle Yaşanan Sorunlar

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi açısından değerlendirildiğinde sosyal uyum üçüncü basamak bir ihtiyaçtır ve insanın üçüncül ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için ilk basamak temel ihtiyaçlarının karşılanmış olması gerekir. Ülkemizde yaşayan Suriyeli mültecilerin ise entegrasyon süreçlerinden barınma, konut ve güvenlik ihtiyaçlarının yeterli düzeyde cevaplanamamış olması entegrasyon sorunları ortaya çıkartmaktadır. Konut sorunu hem mültecilerin günlük hayatlarını sağlıklı şekilde idame ettirebilmeleri için vazgeçilmesi imkânsız bir ihtiyaç hem de sosyal uyumun pozitif işlevselliği için kritik işlevi olan bir araçtır (Karasu & Aksungur, 2022). Türkiye'de mültecilerin barınma ve yerleşim sorunlarının çözülmesi için çeşitli ve mültecilerin yoğun olarak yaşadıkları illere geçici barınma merkezleri kamplar yapılmıştır. Mültecilerin bir kısmı bu kamplarda yaşamaktadırlar ancak yoğun göç dalgası ile ülkemizdeki mülteci sayılarının 3,5 milyonu aşması geçici barınma merkezleri ve kampların yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Mülteciler ise ülkenin farklı illerine dağılmış ve barınma sorunları yaşamaktadırlar bu durum yerel halk üzerinde de bazı gerilimlere yol açmıştır. Sokaklarda yatan, dilencilik yapan Suriyeli mülteciler toplumun vicdanını rahatsız ederken aynı zamanda ev sahiplerini mültecilere yüksek fiyatlara ev kiralama istekleri yüzünden evinde hali hazırda yaşayan kiracılarını evden çıkartması Suriyelilere karşı olumsuz algı oluşturmıştır. Bu bilgiler ışığında literatür incelemesi yapılmış ancak Suriyeli mültecilerin konut sorunlarının ortadan kaldırılmasına yönelik doğrudan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Suriyeli mülteciler ağır kira bedelleri altında ezilmekte ve bu yüksek kiraları ciddi kalite sorunu olan; depo, ardiye gibi yerlere verdikleri görülmüştür. Ve çoğu zaman

artan kira bedelleri karşılayabilmek için birden fazla aile bir arada yaşamak zorunda kalmaktadır. (Karasu & Aksungur, 2022; Kaya, 2022).

3.4.9. Kültürel Farklılıklar Dolayısı ile Yaşanan Uyum Sorunları

Bir kültürden diğerine geçiş bireyler üzerinde yoğun stres yaşatan, baş etme stratejileri geliştirilmediği durumlarda ciddi psikososyal sorunlara yol açan çok kapsamlı bir süreci içerir (Berry, Immigration, acculturation and adaptation, 1997). Bu sebeple sosyal uyum süreçlerinde kültürel adaptasyona yönelik çalışmaların yapılması çok büyük bir önem taşır. Suriyeli mültecilerin Türk toplumu içerisinde özellikle sınır bölgelerinde kültürel uyum konusunda ortak dini inanışları ve benzer coğrafyaların getirdiği kültürel ortaklıkları sebebi ile avantajlı olduğu düşünülmektedir. Ancak buna rağmen yapılan çalışmalar bu konuda Türk halkının, sınır komşusu olmalarına ve Suriyeliler ile etnik ve dini yakınlıklarına rağmen Suriyeli mültecilere kültürel olarak yakınlık hislerinin çok az olduğunu ortaya çıkartmıştır. Yani kültür konusunda ciddi bir ötekileştirilme söz konusudur (Erdoğan M. , 2015).

BÖLÜM 4: ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmamız doğrultusunda Türkiye’de yaşayan ikinci kuşak Suriyeli mültecilerin muhtemel entegrasyon problemleri, bu problemlere neden olan faktörler ve problemlerin ilk kuşaktan ikinci kuşağa nasıl farklılaştığı incelenmiştir. İkinci kuşak Suriyeli mültecilerin entegrasyon problemlerinin öğrenilmesinde bireylerin görüşlerine yer verilmesine gereksinim duyulmuştur. Bu sebeple araştırmamızda nitel araştırma yöntemi kullanılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Nitel araştırma; “Gözlem, görüşme ve belgelerinin analiz edilmesi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütünsel bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma.” olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırmalarda araştırmacı, kendiliğinden ve doğal olarak oluşan olguları kendi ortamı içerisinde ve tüm karmaşıklığı ile inceleme ve irdeleme fırsatı bulur (Şimşek & Yıldırım, 2001).

Çalışmamızda fenomenolojik yaklaşım kullanılmış olup, fenomenoloji deseni; farkında olduğumuz ancak detayları ile derinlemesine ve ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Şimşek & Yıldırım, 2001). Fenomenolojik yaklaşım, ele alınan kişilerin özelliklerinin yaşamlarına yansımaları, bireysel olarak kendilerini nasıl etkidikleri ve bu özelliklerinin sonucunda olaylara nasıl anlamlar yüklediklerini incelemektedir.

Araştırmamızda derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formu kullanılmıştır. Etik kurul izni alınmıştır.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmamız Türkiye’de yaşayan ikinci kuşak genç Suriyeli mültecileri kapsamaktadır. Araştırmamız odağında Ankara’nın Altındağ ilçesinin Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan 10-18 yaş arasındaki ikinci kuşak genç Suriyeli mülteci çocuklar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. 7 Kız 5 Erkek olmak üzere 12 Öğrenci ile derinlemesine görüşmeler

yapılmıştır. Bu öğrencilerin 10'u Türkiye'ye çok küçük yıllarda ailesi ile birlikte göç ederek gelmiş 2'si ise Türkiye'de doğmuştur.

Tablo 3: Doğum Ülkeleri ve Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	Kız	Erkek	Toplam
Küçük Yaşta Göç Ederek Gelenler	5	5	10
Türkiye'de Doğanlar	2	0	2
Toplam	7	5	12

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2.1. Çalışma Grubunu Tanıtıcı Bulgular

- D.A.: 11 yaşında, Türkiye'de doğmuş, kız öğrencidir.
- R.M.: 15 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, erkek öğrencidir.
- E.A.: 11 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, kız öğrencidir.
- Z.M.: 13 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, kız öğrencidir.
- D.A.: 13 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, kız öğrencidir.
- A.A.: 13 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, kız öğrencidir.
- E.A.: 11 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, kız öğrencidir.
- R.M.A: 14 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, erkek öğrencidir.
- İ.M.: 14 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, erkek öğrencidir.
- M.A.A: 14 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, erkek öğrencidir.
- S.K: 14 yaşında, Türkiye'ye küçük yaşta göç etmiş, erkek öğrencidir.
- B.D.: 11 yaşında, Türkiye'de doğmuş, kız öğrencidir

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda belirtilen araştırma grubuna dahil olan ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençlere ilişkin bazı verileri elde etmek amacıyla tarafımızca hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ekte yer almaktadır.

4.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

21 sorudan oluşan ve tarafımızca hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda araştırma gurubu içerisinde bulunan ikinci kuşak Suriyeli mülteci genç ve çocukların sosyal uyum düzeylerini ve sosyal uyumlarını etkileyen faktörleri analiz etmeye ilişkin kapsamlı sorular yer almaktadır. Bu formda ikinci kuşak Suriyeli mülteci genç ve çocukların cinsiyeti, yaşı, eğitim hizmetlerine erişimleri, sağlık hizmetlerine erişimi, dil yeterlilikleri ve sosyal uyumlarını nasıl değerlendirdiklerine dair sorulara yer verilmiştir. Sorular standartlaştırılmış ve açık uçlu olarak hazırlanmıştır.

4.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmamız 2023 yılında Ankara'nın Altındağ ilçesinin Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan toplam 12 ikinci kuşak Suriyeli mülteci genç ve çocuk ile yapılmıştır. İkinci kuşak mülteci genç ve çocuklara Türk Kızılay'ı Toplum Merkezi aracılığı ile erişilmiştir. Araştırma evreni erişilmesi zor ve nadir bir grup olduğu için bu tarz araştırmalara en uygun olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler gençlerle birlikte velilerinin de bulunduğu ortamlarda araştırmanın önemi vurgulanarak, bilgilendirilmiş onam formları aracılığı ile gençlerin onayları alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında bazen ses kaydı alınmış, gençlere görüşme kayıtlarının gizli kalacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Görüşmeler tamamen gönüllülük esas alınarak yapılmış gençler arasında sadece katılmak isteyenler soruları yanıtlamıştır. Görüşmeler gençlerin kendilerini ifade etme ya da görüşme isteklerine bağlı olarak değişse de maksimum 45 dakika sürmüştür.

Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 06.04.2022 tarihli ve 44 sayılı toplantısında alınan "16"nolu karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi tarafımızca görüşmelerden alınan notlar ve ses kayıtlarının dinlenerek deşifreleri çıkarılmıştır. Deşifreler toplamda 100 sayfadan oluşmaktadır. Deşifreler doğrultusunda verilerin analizini kolaylaştırmak için belirli kodlar oluşturulmuş, bu kodlar temalar ve alt temalar olarak gruplandırılarak analiz edilmiştir.

Tema ve alt temalarımız aşağıdaki şekildedir:

1. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Genel Durumları
 - 1.1.Kimlik Kargaşası
 - 1.2.Dil Bariyerleri
2. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Yaşadıkları Sorunlar Muhtemel Sorunlar
 - 2.1.Sağlık Alanında Yaşadığı Muhtemel Sorunlar
 - 2.2.Eğitim Alanında Yaşadığı Muhtemel Sorunlar
 - 2.3.Ekonomik Alanda Yaşadığı Muhtemel Sorunları
3. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Yaşadıkları Muhtemel Sorunların Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisi

4.6. Araştırmanın Süresi, Sınırlılıkları ve Olanakları

Çalışma Ankara'nın Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan ikinci kuşak Suriyeli 12 genç ve çocuk ile sınırlıdır. Çalışma evreninin Ankara'nın Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan genç ve çocuklar ile sınırlandırılmasının nedeni Türkiye çapında bir örneklem ile çalışmaya uygun olmayacak nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan derinlemesine görüşme yapılması ve yeterli sürenin olmamasıdır.

Araştırma soru toplama formundaki bilgiler ile sınırlıdır.

Literatür incelendiğinde ikinci kuşak Suriyeli mülteciler özelinde yapılan araştırma sayısı kısıtlıdır.

BÖLÜM 5: BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmamızın bu bölümünde yapmış olduğumuz literatür araştırmaları ve Ankara'nın Siteler ilçesinde ikamet etmekte olan 12 ikinci kuşak genç ve çocuk Suriyeli mülteci ile gerçekleştirmiş olduğumuz derinlemesine görüşmeler neticesinde ilk kuşak ve ikinci kuşak mültecilik olgusu karşılaştırmalı olarak ele alınacak olup, sosyal uyum odağında ilk kuşağın yaşadığı sorunların ikinci kuşağa taşınıp taşınmadığı değerlendirilecektir.

5.1. Türkiye’de İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Genel Durumları

İkinci kuşak mülteci, ana vatanlarından zorunlu haller; yaşam tehdidi içeren unsurlar, haklı bir zulüm endişesi ile dini inancı, ırkı ya da bir sosyal gruba aidiyeti dolayısıyla şiddete maruz kalma korkusu içerisinde göç etmek zorunda kalmış ve ilgili yasal düzenlemeler ile mülteci statüsüne sahip olan birinci kuşak mültecilerden doğan nesile denir. Ancak ikinci kuşak kapsamında yer almak için göç edilen ülkede doğmuş olmak zorunluluk değildir. Ülkelerinden çok küçük yaşta ayrılmak zorunda kalmış kendi öz kültürünü hiç tanıyamamış ve benimsememiş olan çocuklarda ikinci kuşak sınıfına dahildir (Aker T. , 2006). Türkiye’de yaşamakta olan ikinci kuşak mültecilerin genel durumlarına ilişkin yapılan analiz sonucunda iki ana temel başlık belirlenmiştir ve bu ana temalar, kültürel kimlik kargaşası ve dil bariyerleridir.

5.1.1. İkinci Kuşak Mültecilerin Kültürel Kimlik Kargaşası

Kültürel kimlik kavramı, bireylerin ya da grupların içinde bulundukları konumları, değerleri ve normları ile bilinçli olarak algılanması olarak kısaca özetlenebilir (Zor & Akyiğit, 2021). Bir kültürel kimliğe sahip olmak bireyler tarafından toplumsal kabul için iyi ve arzulanan bir durum olarak değerlendiriliyorken bir kültüre ait olmamak ya da kültürel kimliksizlik istenmeyen bir durumdur. Net bir kültürel kimliği olmayan bireyler, gruplar ya da örgütler, güçsüz, ne yapacakları konusunda belirsizlikler yaşayan ve kafası karışık olarak adlandırılırlar (Verkuyten, 2004). Kültürel kimliğin oluşturulamaması sosyokültürel hayat içerisinde bireylerin sosyal işlevselliklerinde negatif bir etki ortaya çıkartabileceği bilinmektedir (Bozdağ, 2020). Çalışmamızda İkinci Kuşak Suriyeli mülteci gençlerin Türkiye’de doğdukları veya Türkiye’ye genç yaşta getirildikleri için hem öz kültürleri hem de içinde büyüdükleri Türk kültürü arasında bir denge arayışı içerisinde oldukları bütünleşme stratejisi uyguladıkları görülmüştür. Bu durum

kültürlenme süreçlerine katkı sağlamaktadır. Aile içerisinde ve yakın akraba ilişkilerinde büyüklerine karşı kendi kültürünü yaşatma çabasındayken aynı zamanda okul ya da arkadaş çevreleri içerisinde Türk kültürüne ait davranış ve tutum sergileme yolu ile akranlarından sosyal destek, kabul görme eğilimindedir. Bu tutumun ikinci kuşak mültecilerin kültürlenme süreçlerini olumlu etkilediği düşünülmektedir. Bozdağ (2020)'ın yapmış olduğu çalışması da bu veriyi destekler niteliktedir. Mülteci çocukların algıladıkları sosyal destek, özellikle geliştirdikleri olumlu akran ilişkileri ve genel öz yeterlik düzeyi de kültürlenme süreçlerini olumlu etkilemektedir. Berry ve diğerleri (2006) tarafından 13 ile 18 yaş arası 5336 göçmen çocukla yapılan araştırmada bu bulguları desteklemektedir. Araştırma sonucuna göre kültürel uyum için göç edilen yerde akranları ile bütünleşme stratejisini kullanan çocuk ve gençlerin psikolojik uyumları (benlik saygıları, yaşam tatminleri) ve sosyokültürel uyumları (okul aidiyeti ve akran uyumları) yüksek düzeyde çıkmıştır (Berry, Phinney, Sam, & Vedder, 2006).

Bununla birlikte yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmelerde ikinci kuşak mülteci gençlerin söylemlerinden her iki kültür arasında var olan farklılıkların kimlik kargaşası yaşamalarına sebep olduğuna ilişkin durumlar da görebiliriz. (Suinn, 2009)'un araştırmasında bu durumu kimlik krizi olarak tanımlamış; bir kültürle olan bağlantı arttıkça diğer kültüre ilgi ve bağlılık azalmakta bireyler kültürel etmenler karşısında bocalamaktadır şeklinde açıklanmıştır.

“Benim vatanım yok, hiçbir kültürü benimsemiyorum ...” (D.A.,13, Kız).

“Türk kültürüne kendimi yakın hissediyorum, okulda ve Türk arkadaşlarımla yanındayken bunu daha çok hissediyorum ...” (E.A.,11, Kız).

“Türk kültürüne kendimi yakın hissediyorum ama okulda arkadaşlarımız ile kültürümüzdeki farklar ile ilgili tartıştığımız oluyor bu yüzden kendimi farklı hissettiğim zamanlar da oluyor ...” (R.M.A.,14, Erkek).

“Kültürlerimiz birçok konuda benzer ama bazen uyum sağlamak zorlandığım şeyler oluyor ne kadar benzer olsa da ayrı kültürlerdir sonuçta, bazı kelimeleri söylemekte bile zorlandığım oluyor, kendimi iki kültüre de ait hissediyorum...” (Z.M.,13, Kız).

Bireylerde kimlik oluşumu ergenlikten itibaren başlamakta olan önemli psikolojik bir olgudur. Toplumsal hayat içerisinde her birey geçmişte günümüze aktarılan belirli

kültürel tanımlar ve bu tanımlara bağlı olarak ortaya çıkmış geleneklerin içine doğar. İnsan doğduğu andan itibaren kültürlenme süreci de başlar. Kültürel olgular bireylere bazı roller belirler ve sosyalleşme duygusunu geliştirir. Kültürel kimlik kargaşası yaşamak sosyalleşme sürecini olumsuz etkiler (Yeter, 2018). Her iki kültürden de izler taşıyan ve iki kültür içinde tam anlamıyla aidiyet duyguları gelişmemiş ikinci kuşak gençler tam bir kültürel kimlik oluşturamamışlardır. Bu durum benlik algılarında belirsizliklere sebep olmakta, sosyalleşmenin önünde büyük bir engel olarak durmaktadır. Bunlarla birlikte çalışmamız kapsamında ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençlerin deneyimlemekte oldukları kültürel çatışmaya bakıldığında kültürel uyum ve dönüşüm süreçlerinde ciddi roller üstlendikleri de açıkça görülmektedir. Ankara'nın Altındağ ilçesinin Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan Suriyeli ikinci kuşak mülteci gençlerin davranış ve tutumlarını şekillendirirken çoğu senaryoda birinci kuşak mülteci ebeveynlerinin kaçındıkları yerel ve popüler kültürü örnek alarak eyleme geçtikleri görülmüştür. Literatür incelendiğinde bu bulguyu destekleyici diğer çalışmaların da olduğu ortaya çıkmıştır. Göç eden kuşaklar arasında benimsedikleri kültürel normların farklılaşması sıklıkla görülen bir durumdur, ikinci kuşaklar göç ederek yerleştikleri ülkenin kültürünü daha kolay benimserken ilk kuşaklar kendi kültürel normlarını devam ettirmek eğilimindedirler (Güveli, 2022). Bu durumun ebeveynleri ile aralarında birtakım çatışmalara sebep olabileceği gençlerin söylemlerinden yola çıkılarak değerlendirilebilir. İki kuşak arasında kültürel süreçlere uyum farkı adaptasyon süreçlerinin ilk kuşaklara göre çok daha kolay ve hızlı olması iki kuşak arasında çatışmalara yol açsa da ikinci kuşakların toplum içerisinde sosyal kabulleri için olumlu olduğu ön görülmüştür.

5.1.2. İkinci Kuşak Mültecilerin Dil ve Sosyal Uyum İlişkisi

İkinci Kuşak Suriyeli mülteciler, dil konusunda ilk kuşak ebeveynlerine kıyasla oldukça avantajlı bir durumdadırlar. Çok küçük yaşlarda Türkiye'ye geldikleri için ya da Türkiye'de doğup büyüdükları için Türkçeleri hızlı gelişmiştir ve bu ikinci kuşakların sosyal uyum süreçlerinde pozitif bir etki yaratmıştır. (İnce & Shiko, 2021)'un yapmış oldukları araştırmalarında mültecilerin sosyal entegrasyonların sağlanmasındaki en büyük belirleyicilerden birisinin Türkçe bilmeleri olduğunu ortaya koymuştur. Literatür incelendiğinde bu bulguyu destekleyici birçok çalışmanın olduğu da görülmüştür. Yerli halk ile Suriyeli mülteciler arasında yaşanan kabul ve uyum sorunlarının mültecilerin

Türkçe bilmemelerinden kaynaklandığı ortaya koyulmuştur (Yıldırım & İyem, 2017). Bu doğrultuda Türkçe bilgileri oldukça gelişmiş olan ikinci kuşak mülteciler sosyal uyum düzeylerinin geliştirilmesi noktasında ilk kuşaklara oranla oldukça şanslı durumdadırlar. Başka bir açıdan ilk kuşaklarında, ikinci kuşak çocuklarının Türkçe konuşabiliyor olmaları ile ilgili olumlu yargılar içerisinde olduğu görülmüştür. Toplum ile iletişim kurabildiklerini görmek, Türk eğitim sistemi içerisinde çocuklarının var olduğunu ve başarı elde edebileceklerini görmek onları da mutlu etmektedir (Karaca & Doğan, 2014).

“Türkçeyi çok küçük yaşlardan beri biliyorum...” (A.A.,13, Kız).

“İyi derecede Türkçe biliyorum, konuşulan her şeyi anlayabiliyorum...” (İ.M.,14, Erkek).

“Ben Türkçeyi okulda öğrendim, ailem Arapça konuşuyor ben hastaneye gittiğimizde onlara eşlik ediyorum. Türkçe bildiğim için çok mutlular...” (R.M.A.,14, Erkek).

“Ailem Türkçe konuşmam konusunda beni desteklediler...” (E.A.,11, Kız).

İkinci kuşak Suriyeli mülteciler Türkçeyi çoğunluk olarak ana dilleri gibi konuşabilmektedirler. Bu durum sosyal uyum düzeylerinin geliştirilmesinde ve toplumsal katılımlarının arttırılmasında ciddi avantajları getirir. İleriye yönelik olarak çalışma yaşamına daha prestijli işler ile katılabilmeleri, sosyal ilişkilerde güçlü karakterler ortaya koyabilmeleri ve sosyal dışlanma yaşama ihtimallerinin önündeki engelleri bir nebze olsun kaldırmaktadır (Karaca & Doğan, 2014).

Ancak literatürde ikinci kuşak mültecilerin Türkçe öğrenirken ana dilleri olan Arapçayı unutmuyor olmaları ve bu durumun mülteci çocuklar üzerindeki etkilerini inceleyen herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Araştırmamız kapsamında Ankara'nın Siteler bölgesinde yaşayan ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençlerden bazıları ana dilleri olan Arapça'yı hiç konuşamadıkları için üzgün olduklarını belirtmişlerdir. Ana dillerinin genç mülteciler arasında yok oluyor olması kültürel asimilasyon riskini ortaya çıkartabilmektedir.

“Türkçeyi çok küçük yaşlardan beri burada olduğumuz için biliyorum, tamamıyla bir yıl içinde öğrendim ama ilk geldiğimiz zamanlar Arapça konuştuğumu hatırlıyorum şu an ise Arapçayı unuttum, annemin bazen söylediklerini anlamıyorum...” (A.A.,13, Kız).

“Ana dilimizi Arapçayı, kendi kültürümüzü unutmaya başladığımızı düşünüyorum. Bu beni bazen üzüyor...” (E.A.,11, Kız).

“Ailem Arapça konuşabiliyor ama artık evde hep Türkçe konuşuyoruz bu yüzden ben Arapça bilmiyorum, Arapça bilmek ailemle Arapça konuşabilmek isterdim...”(Z.M.,13, Kız).

Araştırmamız sonucunda görülmüştür ki özellikle Türkiye’de doğan ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençler kendi ana dillerine yeterince hâkim olamamaktadırlar bu durum hem kendi içsel dünyalarında duygusal bir çatışma yaratmakta hem de Türkçeye kendileri kadar hâkim olamayan ilk kuşak ebeveynleri ile aralarındaki iletişimi zorlaştırmaktadır. Aynı zamanda birinci ve ikinci kuşağın duygusal bağlarının zedelenmesine ve bunun sonucu olarak da ev içerisinde birbirlerine karşı yabancılaşma yaşanılabilmesine sebep olabilmektedir.

5.2. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Yaşadıkları Muhtemel Sorunlar

Araştırmamızın bu bölümde ikinci kuşak mültecilerin yaşadıkları sorunların Ankara’nın Altındağ ilçesinin Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan genç ikinci kuşak mülteciler ile yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmeler odağında analiz edeceğiz. Yapılan görüşmeler sonrasında muhtemel sorunların temel olarak dört alt başlıkta incelenebileceği görülmüştür. Bu ana başlıklar, Sağlık alanında yaşanan sorunlar, Eğitim sistemi içerisinde yaşanan sorunlar, Yoksulluk sorunları ve Sosyal Uyum sorunlarıdır.

5.2.1. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Sağlık Alanında Yaşadığı Muhtemel Sorunlar

Sağlık, evrensel ve doğuştan itibaren her bireyin sahip olduğu verilmiş bir haktır. Sağlık kavramsal olarak sadece hastalık ya da sakatlık gibi durumların var olması değil aynı zamanda ruhsal ve sosyal olarak da tam bir iyi oluş durumunu ifade etmektedir (Alu, 2017). Sağlık hakkının tam anlamıyla tanınıyor olması ise iyilik halinin tüm boyutları ile sağlanmasına yönelik olarak sunulan hizmetlerde tam bir erişimin olması ile ilişkilidir. Ülkemizde yaşayan ve geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilere yönelik olarak gerçekleştirilen sağlık politikalarında temel hedef sağlık haklarına tam erişimin sağlanıyor olması ile sağlıkta sosyal uyumun gerçekleştirilmesine yöneliktir. Mülteci çocukların sosyal uyum düzeyleri, psikolojik sağlamlığa ve sosyal temasın niteliğine bağlı olarak değişebilmektedir. Psikolojik olarak sağlam olan mülteci çocukların kendi

topluluklarıyla daha fazla vakit geçirdikleri, farklı topluluklara katılabildikleri ve sosyal ilişkiler konusunda daha yetkin oldukları belirtilmektedir (Bozdağ, 2020). Araştırmamız sonucunda da benzer bulgular ortaya çıkmıştır. Fiziksel ve psikolojik olarak sağlık durumları iyi olan çocukların okul ortamında daha başarılı ve akran ilişkilerinde daha dışa dönük oldukları görülmüştür. Bu doğrultuda sağlık hizmetlerinin tam anlamıyla sunuluyor olması ve erişimin kolay olması ikinci kuşak Suriyeli mültecilerin sosyal uyum düzeylerinin artırılması için önemli belirleyicilerdendir. Türkiye’de birinci basamak koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri Aile Sağlığı Merkezinde aile hekimleri ve Toplum Sağlığı Merkezleri tarafından yürütülmektedir. Bu nedenle Suriyeli mültecilerin bu hizmetlerden yararlanabilmeleri için aile hekimleri ile iletişime geçmeleri gerekmektedir (Karaca & Doğan, 2014). Bu iletişim süreçlerinde ise bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların en yoğun olarak yaşanılanlarından birisi ile Suriyelilerin Türkçe bilmemelerinden kaynaklanan iletişim sorunlarıdır (Akpınar, 2017). Ancak araştırmamızı da elde edilen bulgular dil sorunun ikinci kuşak mülteciler açısından ilk kuşaklara oranla etkisini yitirmeye başladığı görülmüştür. İkinci kuşak mülteciler çoğunlukla iyi derecede Türkçe bilmektedirler.

“Türkiye’ye ilk geldiğimiz zamanlar Türkçe bilmediğimiz için hastanelere gidemezdik ama şimdi biliyorum ve sağlık hizmetlerinden memnunuz...” (E.A.,11, Kız).

“Türkiye’ye ilk geldiğimiz zamanlar sorunlar yaşıyorduk hastanelere gidemiyorduk. Tercüman yoktu ama şu an bu sorunlar çözüldü Türkçe biliyoruz, memnunuz hizmetlerden...” (İ.M.,14, Erkek).

“Türkiye’de sağlık hizmetlerinden memnunuz. Kimlik kartlarımız ile randevu alıp hastanelere gidebiliyoruz. Annem hastaneye gittiğinde tercümanlardan destek istiyor...” (Z.M.,13, Kız).

Türkiye’de özellikle son dönemde mültecilerin sağlık sistemine erişimlerini kolaylaştırmak adına mikro mezzo ve makro ölçekte birçok düzenleme yapılmıştır.

Ülkemizde yaşayan Suriyeli Mültecilere 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği uyarınca sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için Geçici Koruma Kimlik Belgesi verilmektedir. Bu belge ile Suriyeli Mülteciler sağlık kuruluşlarına doğrudan müracaat edebilir aynı zamanda Sağlık Bakanlığı’nın online randevu şekilleri ile de randevu kaydı oluşturabilirler. Ayrıca acil bir hastalık durumunda hastanelere gelen Suriyeli mülteciler

geçici koruma kimlik belgeleri olmasa dahi sağlık hizmetlerinden faydalanabilirler (Gültaş & Balçık, 2018). Yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmelerde ikinci kuşak mülteci gençler genel olarak sağlık hizmetlerinden kolaylıkla faydalanabildiklerini kimlik kartları ile randevu alıp hastanelere gidebildiklerini belirtmişleridir.

“Evet sağlık hizmetlerinden memnunuz hastanelere kimlik kartlarımız kolaylıkla ile gidebiliriz...” (Z.M.,13, Kız).

“Sağlık hizmetlerinden kolaylıkla faydalan biliyoruz hastaneye gitmekte sorun yaşamıyoruz...” (Z.A.,10, Kız).

Sağlık hizmetlerine erişebilmek ise sorunların tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmez. Mülteciler zaman zaman sağlık personelleri ve/veya hekimlerin olumsuz tutumlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Önal ve Keklik (2016)’in 206 mülteci ile yapmış olduğu araştırması sonucunda ortaya çıkan sonuçlarda bu bulguyu doğrular niteliktedir. Özellikle hekimlerin mülteci bireyler ile yeteri kadar ilgilenmemesi ve tedavi süreci ile ilgili gerekli bilgilendirmelerin yeterli düzeyde yapılmamasının mültecileri olumsuz etkileyen nedenler olduğu ortaya koyulmuştur (Keklik & Önal, 2016).

“Türkiye’ye geldiğimiz ilk zamanlarda kimliklerimiz olmadığı için resmi dairelere ve hastanelere giremiyorduk. Bir keresinde kardeşimin ateşi vardı annem ile onu sağlık ocağına götürmüştük ama doktor bize kızıp kardeşime bakmadan göndermişti annem çok üzülüyordu ve eve döndük bunları hatırladıkça hala çok üzülüyorum...” (R.M.,15, Erkek).

“İlk zamanlarda Türkçe bilmediğimiz için hastanelere giderken çok zorlanıyorduk, tercüman bulmak zor oluyordu hastanede tercüman varsa bile bizi bir saat bekletiyordu. Doktorlara hastalığımızı anlatamıyorduk. Türkçe bilmediğimiz için kimse bize yardımcı olmuyordu...” (D.S.,11.Kız).

Yapılan derinlemesine görüşmeler esnasında çocukların sağlık kavramına ilişkin algılarının genel olarak fiziksel sağlığı içerdiği görülmüştür. Fiziksel olarak herhangi bir hastalık yaşama durumunda sağlık hizmetlerine başvurulduğu yönünde genel bir kanıları olduğu ortaya çıkmıştır. Sağlık hizmetlerine erişim sorularına verdikleri yanıtlar bu analizi doğrular niteliktedir. Ruhsal sağlık boyutunu, ikincil basamak sağlık hizmetlerini genel olarak değerlendirmedikleri görülmüştür. Oysa ikinci kuşak mülteciler bazı kronik hastalıkları haricinde fiziksel sağlık sorunlarını yaşları daha genç olmaları avantajı ile

birinci kuşak mültecilere ve ruhsal sorunlara oranla çok daha az yaşamaktadırlar. Literatür incelendiğinde ikinci kuşak mültecilerin sağlık algılarına yönelik bir çalışma bulunamamıştır. İkinci kuşak mülteci çocuklar zorunlu göçü doğrudan yaşamış olanlar ya da dolaylı etkilerini yaşayanlar olarak ikiye ayrılabilirler: Doğrudan çok küçük yaşlarda ailesi ile kaçarak Türkiye'ye yerleşmiş olanlar ve Türkiye'de doğmuş ancak ailesinin travmatik göç deneyiminin etkilerini dolaylı olarak yaşayanlar. Bu iki grubun ise en belirgin ortak noktası; zorunlu göçün yarattığı psikolojik etkilerin derin izlerini taşıyor olmalarıdır (Derince, 2019). İkinci kuşak mülteciler ebeveynlerinin savaş deneyimlerinden etkileniyor olmaları, yakınlarının kaybı, sosyal ilişkilerinde ve arkadaş çevrelerinde dışlanma ve yoksulluk gibi etmenler ile baş etmede güçlük çekebilmektedirler. Bu etmeler karşısında baş etme mekanizmalarının yetersiz kalması stres bozukluklarına sebep olmaktadır (Yetim, 2021). İkinci kuşak mültecilerin ruh sağlığı noktasında koruyucu ve destekleyici hizmetlere ihtiyacı bu denli fazla iken sunulan ruh sağlığı odaklı hizmetlerin geliştirilmesi gerektiği görülmüştür. Yetim (2021)'in yapmış olduğu araştırması da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Bu doğrultuda sağlık sistemi içerisinde yapılan çalışmalar incelendiğinde ve yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmeler neticesinde mültecilere yönelik olarak sunulan sağlık hizmetleri ilk basamak hizmetler olup fiziksel sağlık durumlarını odak aldığı ancak ikinci kuşak genç Suriyeli mültecilerin ruhsal olarak destekleyici psikososyal sağlık hizmetlerine daha fazla ihtiyaç duyduğu ortaya koyulmuştur. Bu anlamda sağlık politikaları geliştirilirken daha kapsamlı olarak ruhsal sağlığı da ele alan politikaların planlanması ve geliştirilmesi son derece önem arz etmektedir.

5.2.2. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Eğitim Alanında Yaşadığı Muhtemel Sorunlar

Eğitim; sosyal uyuma, topluma katılıma ve bireyler benlik algılarının geliştirilmesine doğrudan etki eder. Toplumların refah seviyelerinin yükseltilmesi güçlü bir eğitim sistemi ile yakından ilişkilidir. Bu doğrultuda hem bireysel olarak ülkemizde yaşanan Suriyeli mülteci çocukların benlik saygılarının arttırması hem de makro olarak toplumun standartların yükseltilmesi için eğitim sisteminin geliştirilmesi, makro düzeyde yapılan çalışmalar ile kapsayıcı eğitim politikaları ortaya koyulması son derece kritiktir. Ülkemizde bulunan Suriyeli mültecilerin %53'ten daha fazlası 17 yaş ve altı genç ve

çocuklardan oluşmaktadır ve 1,74 milyon Suriyeli mülteci çocuk bulunmaktadır ve bu çocuklardan sadece 680.000'i okula kayıtlı durumdadır (UNICEF, 2019). Eğitim ihtiyacı olan bu kadar yoğun bir mülteci grubunun bulunması beraberinde orta ve uzun vadede en büyük sorunlardan birisi olan eğitime erişimde sıkıntıları getirmektedir.

Ülkemiz içerisinde ilk yıllarda yapılan çalışmalarda mültecilerin ülkelerine geri döneceği ve bu sürecin geçici olduğu düşünülerek eğitim sadece kamplarda yaşayan Suriyeli çocuklara yönelik olarak hazırlanmıştır. Ancak sürecin uzayacağını görülmesi ile birlikte Suriyeli çocukların kayıp nesil oluşturacağı endişesi sonucunda yeni düzenlemeler getirilmiş ve 23 Eylül 2014 tarihli 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi ile Suriyeli ikinci kuşak mülteci çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri düzenlenmiştir (Askın, 2014).

Yapılan düzenlemeler neticesinde Suriyeli ikinci kuşak mülteci çocuklar, kamp içinde ve kamplar dışındaki Geçici Eğitim Merkezleri ya da Devlet Okulları aracılığı ile ve Suriyelilerin açmış oldukları özel okulları ile eğitimler verilmektedir. Sağlanan bu eğitim desteklerine ilişkin olarak Ankara'nın Altındağ ilçesinin Siteler bölgesinde ikamet etmekte olan ikinci kuşak Suriyeli genç mülteci çocuklar büyük bir çoğunluğu yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmelerde okullarda verilen eğitimlerden ve öğretmenlerinden memnun olduklarını dile getirmiştir.

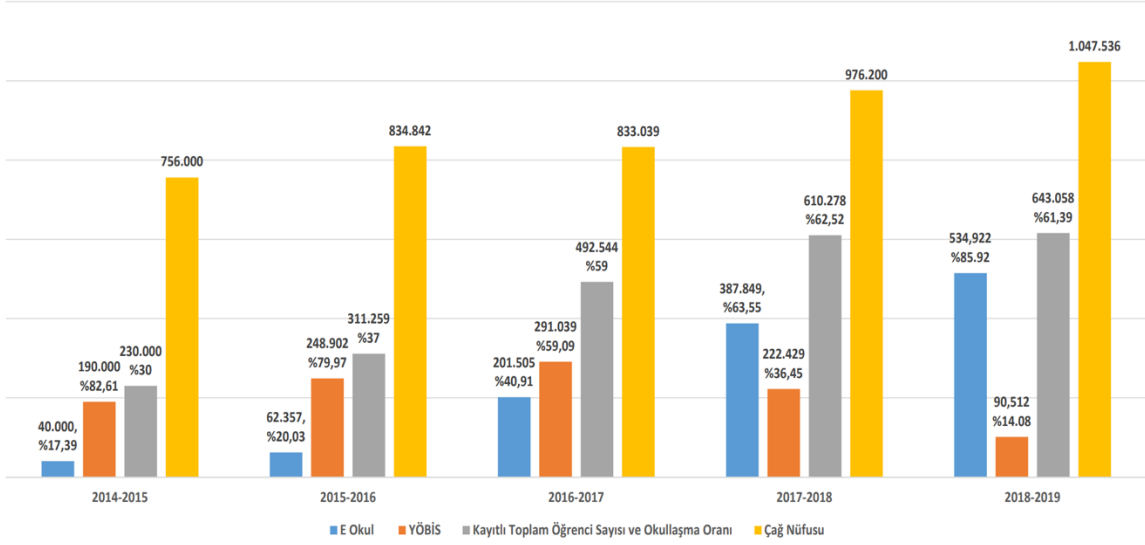
“Öğretmelerim ile ilişkilerim iyi ve okulumuzda verilen hizmetlerden çok memnunum...” (İ.M.,14, Erkek).

“Öğretmenlerimi ve okulu çok seviyorum, ilişkimiz gayet iyi...” (Z.A.,10, Kız).

“Okulumuzda verilen hizmetlerden çok memnunum, okulumuz öğretmenleri bizlere çok iyi davranıyor ve dersi çok güzel anlattıkları için daha başarılı olacağız...” (Z.M.,13, Kız).

“Okulumuzdan ve verilen hizmetlerden memnunum ancak bazen öğretmenleri anlamakta zorluk çekebiliyorum genel ilişkilerimiz ise oldukça iyi...” (R.M.,15, Erkek).

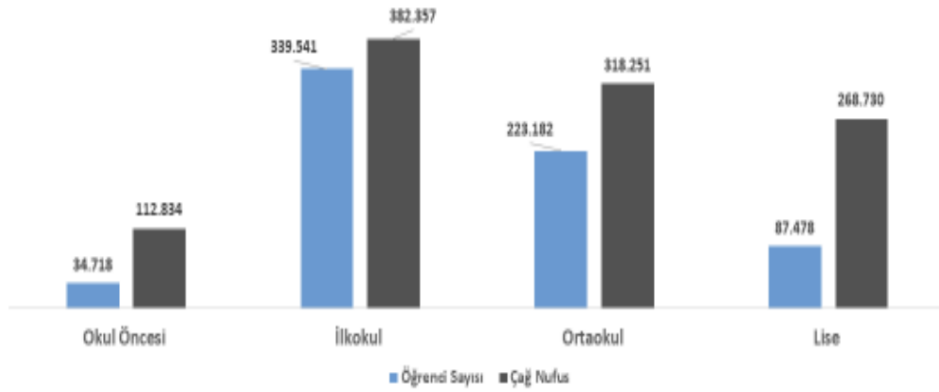
Ayrıca ülkemizde Suriyeli çocukların okula kazandırılması ile ilgili kapsayıcı çalışmalar devam ederken Grafik 4.'te görüldüğü üzere yıllara göre eğitime erişim sağlayan Suriyeli öğrenci sayısının da her geçen gün arttığı da bilinmektedir.

Grafik 4: Yıllara Göre Ülkemizde Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç Ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı, 2019.

Ancak bunlara rağmen Suriyeli ikinci kuşak mülteci nüfusu içerisinde okula gitmeyen ciddi bir oranın olduğu da yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur. Mültecilerin okullaşma oranının kademelere göre farklılaştığı ve özellikle lise kademelerinde okullaşma oranının ciddi derecede düştüğü görülmüştür. (UNHCR) 2019 verilerine göre Türkiye’de mültecilerin ilk ve ortaokul kademelerinde okullaşma oranı %88 iken lise kademelerinde bu oran %33’lere kadar düşmektedir.

Grafik 5: Eğitim Kademelerine Göre Okullaşma Oranları

Kaynak: Türkiye'deki Suriyeli Göçmen Çocukların Okullaşma Durumları. Akademik Hassasiyetler /The Academic Elegance, 7(14), 37-51.

Bu durumun iki ciddi sebebi olduğu düşünülmektedir. Birincisi erkek çocukların aileye ekonomik destek sağlamak için çocuk işçi olmaları ikinci ise ortaokulu bitiren kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesidir. Aksoy (2020)'un Türkiye'deki göçmen çocukların okullaşma durumları ile ilgili yapmış olduğu araştırması da bu bulguyu doğrular niteliktedir.

İkinci kuşak Suriyeli genç mültecilerle yapmış olduğumuz derinlemesine görüşmelerde de eğitim hizmetleri ve okul ilişkileri ile ilgili bazı söylemler ise eğitim sistemindeki eksiklikleri de ortaya koymuştur.

“Okula gidiyorum ama bazen öğretmenleri anlamakta çok zorlanıyorum bilmediğim kelimeler kullandıkları oluyor...” (D.S.,11.Kız).

Suriyeli çocukların eğitim hizmetlerine erişim sorunlarına ek olarak eğitim sistemine dahil olmuş olan çocukların aldıkları hizmetlerin içeriği verilen eğitimin doğru şekilde aktarılıp aktarılmadığı da son derece önemlidir. Okula giden bazı mülteci çocukların Türkçe verilen dersleri dil yetersizlikleri dolayısı ile yeteri kadar anlayamadıkları, akademik başarı elde edemedikleri ve bunun dolaylı sonucu olarak da okul ile iyi ilişkiler kuramadıkları, okul aidiyetinin yüksek olmadıkları görülmüştür. Literatür incelendiğinde bu bulguyu destekler nitelikte başka çalışmalarında olduğu dikkat çekmektedir. Dil engeline bağlı olarak başarısızlık, yaşına ve düzeyine uygun olan sınıfa kaydolamama gibi sorunlar mülteci çocukların eğitim süreçlerindeki en büyük eksikliklerden birisini

oluşturmaktadır (Saklan, 2021). Bu sebeple yapılacak çalışmalarda okullara yerleştirilen çocukların dil yeterlilikleri, akademik durumları test edilip sınıflara yerleştirilmeleri eğitim sistemi içerisinde tutuna bilmeleri için çok kritik bir önem arz etmektedir. Eğitim ve fırsatlara erişim, İkinci kuşak Suriyeli mültecilerin sosyal entegrasyonlarını sağlanması noktasında en kritik rollerden birisini üstlenir. Bu doğrultuda ülkemiz içerisinde geline nokta baktığımızda olumlu anlamda büyük adımlar atılmış olduğu yapılan geniş kapsamlı çalışmalara bakıldığında kamu ve sivil toplum kuruluşları koordinasyonunda Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine destek olmak için çeşitli projeler yürütmekte ve uyum sürecini kolaylaştırmak için çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Nitekim ikinci kuşak Suriyeli mültecilerin söylemlerinden de bu çıkarımlar yapılabilir.

5.2.3. İkinci Kuşak Suriyeli Mültecilerin Ekonomik Alanda Yaşadıkları Muhtemel Sorunlar

Ülkelerindeki savaştan kaçarak Türkiye'ye yerleşen geçici koruma altındaki Suriyeli mülteciler tüm mal varlıklarını geride bırakarak göç etmek zorunda kalmışlardır ve çoğu mülteci aile sınırlı maddi kaynağa sahip oldukları için geçimlerini sürdürmekte sorunlar yaşamaktadır. Bu sebeple ekonomik olarak birçok maddi destek kurum kuruluşlar aracılığı ile sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak maddi olarak verilen destekler kalabalık aileleri geçindirmek konusunda çoğu zaman yeterli olmamaktadır. İlk kuşak mülteciler çalışma yaşamına katılmak konusunda sorunlar yaşamaktadırlar. Dil bilmemeleri sebebi ile iş bulamamaktadırlar ya da çok ağır şartlarda emek yoğun işlerde çalışmak durumunda kalmaktadırlar (Parsıloğlu, 2020). İstihdam fırsatlarının sınırlı olması, düşük ücretler, düzensiz işler ve mültecilere yönelik ayrımcılık, mültecilerin iş bulma ve sürdürülebilir bir gelir elde etme konusunda büyük engellerle karşılaşmalarına neden olmaktadır (Öztürk & Çoltu, 2018). Bu durum, ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmasına ve yoksulluk sınırlarında yaşamalarına yol açmaktadır. İkinci kuşak mültecilerde aileleri ile bu ekonomik sıkıntılar içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Günümüzde yapılan düzenlemeler neticesinde geline nokta baktığımızda bu sorunların çözüme yönelik olarak maddi destek odaklı hizmetlerin sunulduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde neticesinde ikinci kuşak Suriyeli genç mültecilerin söylemlerinden de bu analizler çıkartılabilir.

“Türkiye’de ilk geldiğimiz zamanlar maddi olarak çok zorluk çekiyorduk, yardımları olarak geçimimizi sağlıyorduk...” (S.K.,14.Erkek).

“Türkiye’ye geldiğimizde hiçbir şeyimiz yoktu, önceleri kampta kalıyorduk. Ekonomik yardım alıyorduk...” (İ.M.,14.Erkek).

Ancak doğru bir ekonomik desteğin çalışma yaşamına katılım önündeki engellerin ortadan kaldırılması ile olacağı düşünülmektedir. Çünkü ekonomi sıfır toplamı yani birisi kazanırken diğerinin kaybetmek zorunda olduğu bir oyun değil, dinamik bir süreçtir. Ekonomiye katılan insanlar, çalışma özgürlükleri, mülkiyet hakları güvence altında olduklarında uygun ve insani değerler açısından olması gereken şartlar altında çalıştıklarında başkalarına muhtaç olmadan yaşamlarını sürdürebilirler ve toplum içinde çalışamayacak durumda olan diğer insanların ihtiyaçlarını da karşılamak için çaba gösterirler. Böylece kazan kazan ilişkisi kurulabilir. Toplumsal refah seviyesi ise kolektif şekilde artırılabilir (Taş, 2019). Literatür çalışmaları incelendiğinde benzer bulgular elde eden araştırmalar mevcuttur.

“Türkiye’ye ilk geldiğimiz zamanlar ekonomik olarak sıkıntılar çekiyorduk, Kızılay’dan yardım alıyorduk ama yeterli olmuyordu. Şimdi babam çalışıyor artık ihtiyaç duymuyoruz...” (Z.M.,13.Kız).

“Savaştan kaçarak Türkiye’ye geldik, ilk geldiğimiz zamanlarda komşular bize yardım ediyordu. Ekonomik destek alıyorduk. Türkçe bilmediğimiz için iş bulamıyorduk ama şimdi babam ve abim çalışıyor daha az yardıma ihtiyaç duyuyoruz...” (A.A.,13.Kız).

“İlk zamanlar çok zordu, iş bulamıyorduk, Türkçe bilmediğimiz için kimse iş vermiyordu. Amcamlarla birlikte yaşıyorduk ama sonra babam iş buldu...” (E.A.,11.Kız).

Bugün ikinci kuşak mülteci gençlerin söylemlerinden yola çıkılarak bakıldığında ilk kuşak ebeveynlerinin iş yaşamına katılımının arttığı düşünülebilir. Bu katılım düzeyinin artırılması ve kalitesinin iyileştirilmesi hukuksal güvenceye alınması ise son derece kritik önem arz etmektedir. Geçmiş çalışmalar yapılırken mültecilerin ülkelerine dönecekleri düşüncesine dayalı olarak gerçekleştirildiği için kısa süreli çözümler ortaya koyulmuştur. Ancak görüldüğü üzere ülkemizde yerleşik ve geri dönmeye niyeti olmayan ciddi bir Suriyeli mülteci oranı vardır. Bu sebeple uzun vadede toplumsal bir kriz yaşamamak adına ekonomik olarak mülteci nüfusunu kendine bakar hale getirmek son derece kritiktir.

SONUÇ

Bu bölümde tez çalışmasında ortaya koyulan bazı önemli sonuçlara ilişkin olarak genel bilgiler ve ilgili konular doğrultusunda oluşturulmuş ayrıntılı sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu tez çalışmasında Türkiye’de yaşayan ve çok küçük yaşlarda kendi kültürünü tanımadan göç etmek durumunda kalmış ya da Türkiye’de doğmuş ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençlerin muhtemel sosyal uyum sorunları ele alınmış, sorunlar ihtiyaçlar olarak analiz edilmiş ve sosyal hizmet bağlamında, çevresi içerisinde birey yaklaşım ile ele alınmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızda ikinci kuşak mültecilerin dil ve kültür kargaşaları, eğitim sistemi içerisindeki entegrasyon düzeyleri, sağlık hizmetlerine erişim düzeyleri, ekonomik olarak toplumsal var oluşları üzerine sorular sorularak durumlarını nasıl algıladıkları anlaşılmaya ve analiz edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmamız 2023 yılında Ankara’da gerçekleştirilmiş olup, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmamız kapsamında 7 kız 5 erkek olmak üzere toplamda 12 ikinci kuşak Suriyeli mülteci ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Analiz ve çalışma sürecinde fenomenolojik yaklaşımdan faydalanılmıştır.

Yapmış olduğumuz yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler sonucunda Türkiye’de yaşayan ikinci kuşak Suriyeli mülteci gençlerin yaşadıkları muhtemel sorunlar ve bunların sosyal uyum düzeylerine etkisine yönelik temalar ortaya koyulmuş ve temasal analizleri sonucunda elde edilen veriler çözümlenmiştir. Elde ettiğimiz bulgular sonucunda belirlenen temalara yönelik sonuçlara ulaşılmıştır.

Tez çalışmamın bu bölümünde ikinci kuşak Suriyeli gençlerin muhtemel entegrasyon problemlerine yönelik olarak, dil ve kültür kargaşası, sağlık alanında sosyal uyum sorunları, eğitim ve ekonomik alanda yaşadıkları sosyal uyum sorunları ve ilk kuşaktan ikinci kuşağa farklılaşan sorunlarına yönelik olarak sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu sonuç ve öneriler aşağıda ele alınmıştır.

Yapmış olduğumuz araştırma neticesinde ülkemizde yaşayan ikinci kuşak mültecilerin genel durumları değerlendirildiğinde kendilerine ana kültürleri ya da göç ettikleri yerin

kültürü arasında yer bulma arayışındayken bireysel kimliklerini oluşturmakta zorlandıkları görülmüştür. Bu durumu bireysel olarak değerlendirildiğinde özellikle ergenlik dönemindeki mülteci gençler açısından benlik bunalıma girme riski doğurduğu söylenilebilir. Genelci sosyal hizmet yaklaşımı ile değerlendirildiğinde benlik bunalımı bireylerin kendilerini toplumdan izole etmelerine sebep olabilmektedir bu durum ise beraberinde ikinci kuşak mülteci gruplarda kayıp kuşak oluşturma riskini ortaya çıkartabilmektedir.

Bu doğrultuda akademisyen ve bilim insanlarının Suriyeli ikinci kuşak mültecilerin kültür kargaşası yaşamalarının önüne geçici politikaların düzenlenebilmesi için kuramsal gerekli çalışmaları yapmaları, kamu ve sivil toplum kuruluşları uygun politika ve eylem stratejilerini hayata geçirmeli ve hayata geçirilen uygulamalarda özellikle mağdur gruplar ile çalışma deneyimi olan sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve sosyologlar aktif şekilde müdahale edici olarak yer almalıdırlar. Örneğin, sosyal hizmet uzmanlarının koordinatörlüğünde kültürel uyum atölyeleri düzenlenerek her iki toplumun kültürünü bir araya getiren tanıtıcı unsurlar ile odak grup çalışmaları yapılabilir.

İkinci kuşak Suriyeli mülteci gençlerin ilk kuşaklara oranla ciddi düzeyde Türkçe konuşabildikleri yapmış olduğumuz görüşmelerimiz neticesinde ortaya koyulmuştur. Görüşmeye katılım gösteren tüm gençlerin iyi derecede Türkçe konuşabiliyor olmaları bunun ciddi bir göstergesidir. Ancak genel olarak gençlerin ifadelerinden ebeveynlerinin dil yeterliliklerinin iyi olmadığı ortaya çıkmıştır hatta gençlerin ailelerinin evrak ve hastane işlerinde onlara tercümanlık ve rehberlik ettikleri görülmüştür. Bu durum çocukların üzerinde bir yükümlülük olmamalıdır.

İlk kuşaklarında dil eğitimi almaları toplumsal ve kurumsal hayatta kendilerine yetebilecek kadar dil becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaca yönelik olarak akademisyenler ve bilim insanlarının gerekli araştırmalar eşliğinde yetişkinler için Türkçe konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirebilecekleri hizmetlerin oluşturulmasına yönelik olarak müfredat ve uygulamaların kuramsal çerçevesini oluşturması, Politika yapıcılarının eylem stratejilerini oluşturması ve hayata geçirmesi gerekmektedir. Meslek elemanlarının yetişkinlere yönelik eğitimlerin nasıl verileceğine yönelik olarak eğitimler alması ayrıca önem arz etmektedir. Çünkü dil sorunu toplumsal

uyumun önündeki en büyük engeldir. Sağlıklı bir iletişim ise tüm sorunların ana çözüm kaynağıdır.

Sağlık alanında yapılan düzenlemeler günümüzde geline nokta iyiden iyiye geliştirilmiştir. İkinci kuşak mülteciler geçici kimlik kartları aracılığı ile hastanelere gidebilmekte, online randevu sistemleri üzerinden randevu alabilmekte ve sağlık hizmetlerinden kolaylıkla yararlanabilmektedir. İkinci kuşak Suriyeli mültecilerin söylemleri de bunu doğrular niteliktedir. Ancak hizmetlere erişebiliyor olmak sorunların tamamen ortadan kaldırıldığı anlamına gelmez, sağlık personelleri ve hekimlerin, mültecilere yönelik olumsuz tutumları sağlık hizmetlerinin sunumu konusunda sorunlara sebep olmaktadır. Bu doğrultuda sağlık sistemi içerisinde personel eğitimlerinin yapılması, toplumsal kabul ve uyum düzeylerinin sağlık sistemi içerisinde geliştirilmesi için akademi, kamu ve STK iş birliği içerisinde makro mezzo ve mikro eylem stratejileri oluşturulması gerekmektedir. Makro odaklı toplumsal değişimi temel alan politikalar, topluluk eğitimleri ve seminerler büyük gruplara sosyal hizmet uzmanlarının koordinasyonunda düzenlenebilir. Mezzo odakta sorunun yoğun olarak yaşandığı bölgelerde grup çalışmaları düzenlenebilir ve mülteci ve Türk gruplara ortaklaşa etkinlikler yaptırılabilir. Mikro odakta ise sorunun bireyden kaynaklanan sorunlarına yönelik doğrudan danışmanlık görüşmeleri tasarlanabilir.

Sağlık hizmetleri konusunda yaşanan bir diğer sorun ise her ne kadar ikinci kuşak mülteciler için etkisi az olsa da ilk kuşaklar içerisinde hala çok ciddi bir grubunun Türkçe bilmiyor olmalarından kaynaklanan dil sorunudur. Türkçe bilmeyen Suriyeli Mülteciler ne kendi başlarına randevu alabilmekte ne de hastanelerde sıkıntılarını doğru şekilde aktarabilmektedirler. İkinci kuşakların Türkçe konuşma, okuma ve yazma becerileri ilk kuşaklara oranla oldukça gelişmiştir bu sebeple ikinci kuşak mültecileri ebeveynlerine randevu alma, hastanede eşlik ederek söyledikleri tercüme etme gibi roller üstlenmiş durumdadırlar. Bu durum ikinci kuşaklara ekstra yükler getirmektedir. Örneğin, hastaneye gitmeleri gereken günlerde ebeveynlerine tercümanlık yapmak için okula gidememektedirler. Bu tarz durumların önüne geçilmesi için özellikle mültecilerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde meslek elemanları tarafından alan taramaları yapılabilir ihtiyacın yoğun olduğu hastanelerde tercüman sayısı arttırılabilir.

Araştırmamız sonucunda mültecilerin ekonomik desteklere halen daha ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm mal varlıklarını geride bırakarak göç etmek zorunda kalan mülteciler, toplum içerisinde dışlanma ve dil sorunları sebebiyle iş bulmakta zorlanmakta ya da çok ağır işlerde, zor şartlar ve düşük ücretler ile çalışmak durumundadırlar. Toplum içerisinde ekonomik sosyal uyumun sağlanması için ilk olarak mültecilere yönelik ayırıştırıcı ön yargıyı kırmak gerekmektedir. Ekonomik entegrasyon ancak bireyleri içinde bulundukları sosyal çevrenin üreten ve çalışma özgürlüğüne sahip üyeleri yaparak gerçekleşebilir. Ekonomik kalkınma istihdamın artışı ile doğru orantılıdır. Bu anlamda ekonomik koşulların iyileştirilmesine yönelik atılması gereken adımların akademisyenler ve bilim insanları tarafından analiz edilmesi ve politika yapıcılara raporlar sunulması kıymetli olacaktır. Sunulan raporların eylem stratejilerine dönüştürülerek hayata geçirilmesi ekonomik sorunların çözülmesi noktasında son derece kritik bir önem arz eder. Ailesi ile birlikte yoksullukla baş etmek zorunda kalan ikinci kuşak mültecilerin aile ekonomisine destek olmak amacı ile çalışmak durumunda kaldıkları, okuldan koptuklarına ilişkin çalışmalar bulunmaktadır bu doğrultuda ekonomik sorunların çözülmesi ikinci kuşak mültecilerin kayıp nesil oluşturma riskini de azaltacaktır denilebilir.

Diğer bir sorun ise ikinci kuşak mültecilerin Türk eğitim sistemine tam anlamıyla uyum sağlamak, ana dillerinden farklı bir dilde gerçekleştirilen öğrenme yapısına ayak uydurmak ve yoğun rekabetçi ortamda diğerlerine göre dezavantajlı durumda iken başarı sağlayabilmek konusunda yaşadıkları sıkıntılardır. Bu sebeple eğitim sistemi içerisinde fırsat eşitliği yaratılması için gerekli maddi, sosyal ve psikolojik desteklerin sunulması göz ardı edilmemelidir. Ayrıca mülteci olmalarının getirdiği dezavantajları mezuniyet sonrası yaşamamaları içinde pozitif ayrımcılıklar tanınabilir.

Araştırma kapsamında ele alınan ikinci kuşak Suriyeli Mültecilerde yaşadıkları dezavantajlı durumlarından dolayı karşılaştıkları ekonomik zorluklar, sosyal ve kültürel engeller gibi birçok sebepten ötürü sosyal yaşama uyum konusunda ciddi zorluklar yaşamaktadırlar. Mültecilerin sosyal uyum sorunları çok boyutlu çalışmalar ile ortadan kaldırılabılır. Yapılacak düzenlemeler sosyal hizmet bakış açısı ile genelci bir yaklaşım ile ele alınmalı öncelikle sorunlar ihtiyaçlar olarak tanımlanmalıdır. Sorunların üstesinden gelinebilmesi için Kamu, Akademi ve STK ilişkisi kurularak ortak tabanlı multidisipliner çalışmalar ortaya koyulmalıdır. Dil eğitimleri, meslek edindirme programları, sosyal

uyum temelli her iki toplumu bir araya getirici entegrasyon projeleri gibi çalışmaların sayısı arttırılmalıdır. Örneğin, sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar aracılığı ile ücretsiz ve herkes için erişilebilecek psikolojik destek odaklı danışmanlık görüşmelerinin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar hayata geçirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaşı, E., Zubaroğlu, M., & Yanardağ, U. (2022). Göç ve Sosyal Hizmet. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Aker, T. (2006). Zorunlu Göç Yaşayan Ailelelerin İkinci Kuşak Üyelerinin Sağlık Durumu. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar. 3(3), 16-29.
- Aksoy, E. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Göçmen Çocukların Okullaşma Durumları. Akademik Hassasiyetler /The Academic Elegance, 7(14), 37-51.
- Altındış, E. (2022). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mültecilere Yönelik Görev ve Sorumlulukları. Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 2(2), 171-179.
- Alu, A. (2017). Sağlığın Temel Kavramları. Sağlık Yönetimi Dergisi, 1(2), 32-41.
- Aşkın, D. (2014). Göçmen Gençlere Kültürel Dönüşüm Üzerine Sosyolojik Bir Analiz: İnegöl Huzur Mahallesi Örneği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataman, S. (2007). Göç ve Mültecilik. Multeci.net: <https://multeci.net/2007/10/goc-ve-multecilik/> adresinden alındı, E.T. 05/06/2023.
- Ay, E. (2019). Avrupa Birliğinin Ortak Göç ve Mülteci Politikası: Suriye İç Savaş Örneği Yüksek Lisan Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barışık, S. (2020). Göç Kavramı, Tanımı ve Türleri. S. Barışık içinde, Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç ve Türkiye'nin Suriye Deneyimi (s. 1-24). Gazi Kitabevi.
- Başel, H. (2011). Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri. Journal of Social Policy Conferences, 516-540.
- Berry, J. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. Applied Psychology: An International Review, 1(46), 5-68.
- Berry, J., Phinney, J., Sam, D., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity and adaptation. Applied Psychology, 303-332.
- Bozdağ, F. (2020). Mülteci Çocukların Psikolojik Sağlamlıkları ve Kültürlenme Stratejileri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı.
- Bozkurt, O. (2017). Türkiye'de Mültecilik Olgusunun Sosyolojik Açidan İncelenmesi . Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Büyükyılmaz, Y. (2017). Kırsal Göçün Nedenleri ve Sosyo-Ekonomik Etkileri: İstanbul, Küçükçekmece Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Canbey, V. (2018). Göç Ve Uyum Politikaları. Gsı Journals Serie: B Advancements In Business And Economics, 1(1), 1-18.
- Çakı, A. (2018). Geçmişten Bugüne Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriyeli Göçmenler Bağlamında Göç Yönetişimi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Derince, D. (2019). Suriyeli Mülteci Çocuklar Özelinde: Savaş Mağduru Çocuklar ve Çocuk Sağlığı Sorunları. Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi / Journal of Health Sciences and Research, 1(1), 57-70.
- Duyan, V. (2003). Sosyal Hizmetin İşlev ve Roller. Toplum ve Sosyal Hizmet, 14(2), 1-21.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. Birey ve Toplum, 5(9), 11-15.
- En Son Haber. (2021, 12 14). Mevsimlik göç nedir. 2 2023 tarihinde <https://www.ensonhaber.com/ipucu/mevsimlik-goc-nedir> adresinden alındı, E.T. 05/06/2023.
- Erder, S. (1986). Refah Toplumunda “Getto” ve Türkler. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2015). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2020). Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamının Çerçevesi. Ankara: Orion Kitap Evi.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). Nisan 2023 tarihinde Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler: <https://www.goc.gov.tr/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler> adresinden alındı, E.T. 05/06/2023.
- Göksoy, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığının Mülteci Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikaları İle İlgili Eğitimci Görüşleri. Ekev Akademi Dergisi(81), 449-465.
- Gültaş, A., & Balçık, P. Y. (2018). Suriyeli Sığınmacıları Yönelik Sağlık Politikaları. Sakarya Tıp Dergisi, 194-203.
- Güveli, A. (2022). Göçün Kuşaklar Arası Sonuçları Türkiye ve Avrupa’da Durağanlığın ve Değişimin Sosyo-Ekonomik, Ailesel ve Kültürel Kalıpları. (G. Polat, Dü.) Ankara: Gav Perspektif.
- Hamurcu, A., & Özden, Y. (2021). Terör ve Göç Üzerine Bir Değerlendirme. 20. Uluslararası Kamu Yönetimi Formu "Terör". Malatya: İnönü Üniversitesi.

- İnce, M., & Shiko, M. (2021). Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumu İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. *International Journal of Cultural and Social Studies* , 39-58.
- Karaca, S., & Doğan, U. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu. Mersin: Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi.
- Karasu, M. A., & Aksungur, A. B. (2022). Göçmenlerin Konut Sorunu: Suriyeli Göçmenler Özelinde Bir Değerlendirme. *Kent Araştırmaları Dergisi (Journal of Urban Studies)*, 13(37), 2007-2050.
- Kaya, M. (2022). İnanç temelli Suriyeli mülteci topluluklar'da geri dönüş eğilimleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(21), 74-89.
- Keklik, B., & Önal, A. (2016). Mülteci ve Sığınmacıların Sağlık Hizmetlerine Erişimde Yaşadıkları Sorunlar: Isparta İlinde Bir Uygulama. *Vizyoner Dergisi*, 7(15), 132-148.
- Keleş, R. (1998). *Kent Bilim Terimler Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Kutal, G. (1992). Türkiye’de İşsizliğin Yapısal Özellikleri. II. İstihdam Haftası Tebliğleri, 61-66.
- Madde14. (2016). Gönüllü Geri Dönüş. Mayıs 7, 2023 tarihinde http://madde14.org/index.php?title=G%C3%B6n%C3%BCll%C3%BC_Geri_D%C3%B6n%C3%BC%C5%9F adresinden alındı, E.T. 07/06/2023.
- Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç Ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı. (2019). 05 2023 tarihinde <https://hbogm.meb.gov.tr/>: https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_06/26115239_14_HAziran__2019_YNTERNET_SUNUUU_.pdf adresinden alındı, E.T. 07/06/2023.
- Nergiz, N. (2011). Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 323-341.
- Oral, B., & Çetinkaya, F. (2017). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç,Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları. *Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics*, 1-8.
- Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi - ORSAM. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. Ankara.
- Önder, N. (2019). Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilere Yönelik Sağlık Politikalarının Analizi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 110-65.
- Özden, Y., & Hamurcu, A. (2021). Terör ve Göç İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *20.Uluslararası Kamu Yönetimi Formu Tam Metin Bildiri Kitabı* (s. 599-606). Malatya: İnönü Ün.

- Özgüler, V., & Canbey, V. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. Gsı Journals Serie B : Advancements In Business And Economics, 1(1), 1-14.
- Özipek, B. B. (2018). Ekonomi Temelli Ayrımcılık ve Önyargı Karşıtı Argümantasyona Katkı: “Suriyeli Sığınmacılar ve Türkiye Ekonomisi”. Liberal Düşünce Dergisi(90), 125-146.
- Öztürk, S., & Çoltu, S. (2018). Suriyeli Mülteciler Suriye Ekonomisine Etkileri. Balkan Journal of Social Sciences/Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13), 188-198.
- Pandır, M. (2021). Mülteci Temsillerinde Kültürel Farklılık İnşası ve Toplumsal Kabule Etkileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / , 23(2), 348-362.
- Parsıloğlu, Ş. Ç. (2020). Suriyeli Mültecilerin Sosyoekonomik Durumları: Kahramanmaraş Örneği . Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Perruchoud, R. (2004). Göç Terimleri Sözlüğü. İsviçre: Uluslar Arası Göç Örgütü (IOM).
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. Türkiyat Araştırmaları(5), 33-44.
- Saklan, E. (2021). Suriyeli Çocukların Eğitiminde Temel Sorun Alanlarına İlişkin Bir Analiz. Göçmen Çocukların Eğitimi Uluslararası Sempozyum (s. 27-28). Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Shacknove, A. E. (2023). Who Is a Refugee? Ethics an International Journal of Social Political and Legal Philosophy, 133(2), 274-284.
- Shaherhawasli, K., & Güveçler, E. N. (2021). Suriyeli Mülteciler ve Türk Toplumu Arasındaki Uyum Fırsatlar ve Tehditler. İNSAMER, İHH İnsani Yardım Vakfı'nın Araştırma Merkezi.
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. (2012). Türkiye'de Göçmenlere Bakış Olumsuz. Nisan 2023 tarihinde stgm.org.tr: <https://www.stgm.org.tr/turkiyede-gocmenlere-bakis-olumsuz> adresinden alındı, E.T. 03/06/2023.
- Suinn, R. M. (2009). Acculturation: Measurements and Review of Findings. N.-H. T. Trinh, Y. C. Rho, & F. G. Lu içinde, Handbook of Mental Health and Acculturation in Asian American Families (s. 3-23). Totowa: Humana Press.
- Şen, M. (2014). Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi. Çalışma Ve Toplum Dergisi, 231-256.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2001). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınları.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Uluslararası İç Gücü Genel Müdürlüğü, Uluslararası Koruma Sağlanan Yabancılar. (2023). www.csgb.gov.tr:

<https://www.csqb.gov.tr/uigm/yabanci-statuleri/uluslararası-koruma-saglanan-yabancilar-adresinden-alindi>, E.T. 01/06/2023.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). Sosyal Hizmet Merkezleri. <https://www.aile.gov.tr/ss/aile-ve-toplum-hizmetleri-genel-mudurlugu/sosyal-hizmet-merkezi/> adresinden alındı, E.T. 06/06/2023.

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2016). Türkiye Göç Raporu. Ankara: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları.

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2018). İllere Göre Göçmen Sağlığı Merkezlerinde Bulunan Birim Sayıları. GİGM, Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı.

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2023). Geçici Koruma. goc.gov.tr: <https://www.goc.gov.tr/> adresinden alındı, E.T. 01/06/2023.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. hbogm.meb.gov.tr: https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_06/26115239_14_HAziran__2019_YNTERNET_SUNUUU_.pdf adresinden alındı, E.T. 28/05/2023.

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Göç Sağlığı Daire Başkanlığı. (2023). Göçmen Sağlığı Merkezi. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/g%C3%B6%C3%A7men-sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-merkezleri.html> adresinden alındı, E.T. 06/06/2023.

Taş, D. (2019). Ekonomik Sosyo Kültürel ve Mekansal Boyutlarıyla Suriyeli Mülteciler: Elazığ Örneği. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu. (2018). Göç ve Uyum Raporu. 254-260, Ankara.

Tekeli, İ. (2008). Göç ve Ötesi. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. 173-175 tarihinde alındı

Türk Kızılay Toplum Merkezi. (2023). Koruma ve Sosyal Uyum. <https://toplummerkezi.kizilay.org.tr/calismalarimiz/koruma-ve-sosyal-uyum> adresinden alındı, E.T. 11/06/2023.

UNHCR, the UN Refugee Agency. (2001). Üçüncü Ülkeye Yerleştirme. Mayıs 2023 tarihinde www.unhcr.org/tr: <https://www.unhcr.org/tr/ucuncu-ulkeye-yerlestirme> adresinden alındı, E.T. 12/06/2023.

UNHCR, the UN Refugee Agency. (2023). Sığınmacılar. [unhcr.org](http://www.unhcr.org): <https://www.unhcr.org/tr/siginmacilar> adresinden alındı, E.T. 28/05/2023.

UNHCR, the UN Refugee Agency. (2023). Sosyal ve Mali Yardım. <https://help.unhcr.org/>: <https://help.unhcr.org/turkiye/tr/social-economic-and-civil-matters/social-and-financial-assistance/> adresinden alındı, E.T. 25/05/2023.

UNHCR, the UN Refugee Agency. (2023-2025). Bölgesel Mülteci Ve Dayanıklılık Planı. Türkiye: 3RP.

UNICEF. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar. [unicefturk.org: https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar](https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar) adresinden alındı, E.T. 25/05/2023.

Ünal, K., Taşkaya, S. M., & Ersoy, G. (2018). Suriyeli Göçmenlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED), 4(2), 134-149.

Ünal, R., & Gedik, M. (2022). Türkiye’de Göç Yönetimi ve Sosyal Hizmet Bakış Açısından Değerlendirilmesi. Toplumsal PolitikaDergisi / Turkish Journal of Social Policy, 3(1), 52-70.

Ünlü, G. (2007). Uluslararası Göç ve Göçmenliğin Değişen Koşulları İçinde "Mültecilik". Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi.

Verkuyten, M. (2004). The Social Psychology of Ethnic Identity. London: Psychology Press.

Yanar, B. (2019). Yerel Yönetimlerin Suriyeli Mültecilere Yönelik Politikaları: İstanbul Örneği. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yavuzer, H. (2006). Çocuk ve Suç. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yeter, E. (2018). Suriyeli Göçmen Kadınların Dini-Kültürel Kimlik Oluşturmalarında Yerel Dini Kültürün Etkisi: Kahramanmaraş Örneği. Antakiyat /Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergis, 99-126.

Yetim, O. (2021). Suriyeli Göçmen Ergenlerde Travma, Benlik Saygısı, Psikolojik Dayanıklılık ve Psikiyatrik Belirti İlişkisinin Değerlendirilmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalı.

Yıldırım, S., & İyem, C. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma . Bilgi Dergisi, 107-126.

Yılmaz, V. (2019). İç Göçün Nedenleri ve Değerlendirilmesi: Bitlis İli Örneği. OPUS International Journal of Society Researches, 11(18), 1713-1735.

Zor, A., & Akyiğit, H. (2021). Suriyeli Sığınmacıların Kimlik İnşası ve Deneyimi: Orhangazi Örneği. Journal of Social Sciences and Humanities, 168-189.

EK

Ek 1: Görüşme Soruları

“Türkiye’de yaşayan ikinci kuşak Suriyeli Mültecilerin Muhtemel Entegrasyon Sorunları” isimli bu araştırma Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü bünyesinde Yüksek Lisans Tez çalışması olarak gerçekleştirilecektir. Vereceğiniz yanıtlar araştırmanın amaçları çerçevesi dışında hiçbir amaçla kullanılmayacak ve gizli tutulacaktır.

Görüşmeyi kabul ettiğiniz ve size yöneltilen soruları içtenlikle yanıtladığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

1-Nasılsınız?

2-Adınız Nedir?

3- Kaç yaşındasınız?

4- Uyum kavramı size ne ifade etmektedir?

5- Sosyal uyum bir toplumun tüm üyelerinin aidiyet duygusu ve güven içerisinde yaşamasını ifade eder. Bu kavram çerçevesinde sosyal uyum size ne ifade etmektedir ve sosyal uyumun geliştirilmesi için neler yapılabilir.

6- Türkiye ‘de yaşamak sizin için ne ifade ediyor?

7- Türkçeyi nasıl ve nereden öğrendiniz?

8- Türkçe konuşmayı ne kadar sürede öğrendiniz, ebeveynleriniz Türkçe biliyor mu? Eğer biliyorsa Türkçe konuşmayı ne kadar sürede öğrendi?

9- Türkiye ye ilk geldiğiniz zaman en çok hangi konuda zorlanmıştınız?

10- Türkiye’de yaşamaktan memnun musunuz?

11- Okulda verilen hizmetten memnun musunuz? Okul ilişkinizden bahseder misiniz?

12- Öğretmenler veya okul yönetiminden sizin için düzenleme yapılmasını istediğiniz bir şeyler var mı? Öğretmenleriniz ile ilişkinizden bahseder misiniz?

13- Türk çocuklar ile bir arada eğitim görmek sizin için ne ifade etmektedir.

- 14- Türkiye 'ye ilk geldiğiniz zamanlar sağlık sistemine erişimde ne gibi sorunlar yaşıyordunuz, hala bu problemler devam ediyor mu? Hastanelerde verilen hizmetlerden memnun musunuz?
- 15- Türkiye'ye ilk geldiğiniz zamanlarda ekonomik destek alabildiniz mi bu desteklere hala ihtiyaç duyuyor musunuz?
- 16- Türk kültürüne kendinizi yakın hissediyor musunuz? Türk arkadaşlarınız ile ilişkilerinizden bahseder misiniz?
- 17- Türk kültürüne uyum sağlamak konusunda zorluk yaşadığınız oluyor mu?
- 18- Sosyal dışlanma kavramı sizce nedir ve size bir şey özel bir durumu hatırlatıyor mu?
- 19- Türkiye'ye ilk geldiğiniz zamanlarda sosyal dışlanmaya maruz kaldığınızı düşünüyor musunuz? Yaşadığınız bir örnek olay var ise anlatabilir misiniz?
- 20- Hem aile ve okul yaşantınızda hem de arkadaş ilişkileriniz de sizin için geliştirilmesini ve iyileştirilmesini istediğiniz durumlar var mı?
- 21- Son olarak sizin için bize söylemek istediğiniz bir şeyler var mıdır?

Ek 2: Etik Kurul Uygunluğu

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.04.2022-122495

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-122495
Konu : 44/16 Serpil KODALAK

07.04.2022

Sayın Serpil KODALAK

İlgi : 25.03.2022 tarihli ve E--000-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 06.04.2022 tarihli ve 44 sayılı toplantısında alınan "16" nolu karar ile Serpil KODALAK'ın başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Bayram TOPAL
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSP5R2UAB0 Pin Kodu :32252

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/e-bd?eK=57838eD-BSP5R2UA B0&eS=122495>

Adres:Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31
e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Ek 3: Etik Kurul Kararı

KARAR

16. Serpil KODALAK'ın “ Türkiye'deki İkinci Kuşak Suriyeli Sığınmacıların Muhtemel Entegrasyon Sorunları ” başlıklı çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Serpil KODALAK'ın “ Türkiye'deki İkinci Kuşak Suriyeli Sığınmacıların Muhtemel Entegrasyon Sorunları ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

(1)

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Serpil DURSUN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Hacettepe Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	Sosyal Hizmet Bölümü
Makale ve Bildiriler	
1. Dursun, S. (2023). Yaşlılık, Yaşlanma Sosyolojisi ve Sosyal Hizmet Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. 1. Uluslararası Boğaziçi Bilimsel Çalışmalar Kongresi 13/14 Mayıs 2023 - İstanbul.	